GAZETA ADMINISTRACJI

DWUTYGODNIK

POŚWIĘCONY PRAWU PUBLICZNEMU ORAZ ZAGADNIENIOM ADMINISTRACJI RZĄDOWEJ I SAMORZĄDOWEJ

№ 15. WARSZAWA, 1 SIERPNIA ROKU 1936. ROK XVIII.

Dr. WIKTOR GODULA.

Organizacja i zakres działania państwowego przedsiębiorstwa „Polska Poczta, Telegraf i Telefon".

Obserwując rozwój organizacji poczty, telegrafu i telefonu na przestrzeni od 1918 r. do chwili obecnej, zauważyć możemy dwa główne okresy rozwojowe, różniące się między sobą pod względem:

1. poglądów na role i zadania poczty, telegrafu i telefonu,
2. przyjęcia odmiennych form organizacyjnych dla tych służb,
3. przyjęcia innych zasad działalności tych służb.

Okres pierwszy, datujący się od r. 1918 do 1928 r., cechuje ewolucyjne montowanie aparatu pocztowo-telekomunikacyjnego głównie w kierunku uruchomienia sieci pocztowo-telekomunikacyjnej w granicach zaspokojenia niezbędnych potrzeb. Utylitarny charakter pierwszych poczynań organizacyjnych sprawił, że troska o jednolitość form organizacyjnych i o ustalenie zasad najbardziej odpowiadających dla tego działu służby państwowej odsunięta została na plan dalszy.

Poczynania organizacyjne w tym okresie zmierzały do tego, by aparat pocztowo-telekomunikacyjny możliwie sprawnie, w granicach osiągalnych w początkowem stadjum rozwojowem funkcjonował, by sieć pocztowo-telekomunikacyjna rozbudowywała się, by powstawały nowe jednostki eksploatacyjne, by sprawność aparatu pocztowo-telekomunikacyjnego dotrzymywała kroku ogólnemu rozwojowi Państwa.

Równolegle z temi pracami postępowały prace legislacyjne, których celem było zapewnienie podstaw prawnych działalności poczty, telegrafu i telefonu, wydanie niezbędnych przepisów, normujących warunki korzystania z usług pocztowo-telekomunikacyjnych oraz ustalających sposoby wykonywania tych usług.

Dążność do szybkiego zmontowania aparatu pocztowo-telekomunikacyjnego i do zaspokojenia w pierwszym rzędzie bieżących potrzeb w zakresie służby p.-t., nie pozwoliła na podjęcie w szerszym zakresie prac organizacyjnych, na ujednostajnienie form strukturalnych, na skodyfikowanie zasad organizacyjnych. Podejmowane w tym okresie prace organizacyjne nosiły charakter fragmentaryczny, ogólnikowy, jako wyraz najniezbędniejszych potrzeb, pozostawiając wykonawcom lokalne wypełnianie nakreślonych zgrubsza form organizacyjnych. W tych poczynaniach wzorowano się z jednej strony na strukturze organizacyjnej, przyjętej w b. państwach zaborczych, bądź czerpano wzory z organizacji innych władz i urzędów państwowych, nie doceniając właściwości służby pocztowo-telekomunikacyjnej. W tych warun-

kach na przestrzeni tego okresu ukazały się w Dzienniku Urzędowym Ministerstwa Poczt i Telegrafów jedynie nieliczne rozporządzenia lub zarządzenia, normujące organizację poczty, telegrafu i telefonu.

W przedmiocie organizacji urzędów i agencyj pocztowych, telegraficznych i telefonicznych ukazało się rozporządzenie Ministra Poczt i Telegrafów z dnia 14 czerwca 1921 r. (Dz. Urz. Min. P. i T. Nr. 31 poz. 97), które w 12 paragrafach uregulowało całokształt organizacji eksploatacyjnych jednostek pocztowo-telekomunikacyjnych.

Już nieco szerzej została potraktowana organizacja Dyrekcyj Okręgów Poczt i Telegrafów, zwanych uprzednio Dyrekcjami Poczt i Telegrafów. Mianowicie w r. 1922 ukazały się 2 normy, regulujące organizację Dyrekcyj, t. j. rozporządzenie Ministra Poczt i Telegrafów z dnia 8 marca 1922 r. w przedmiocie statutu organizacyjnego Dyrekcji Poczt i Telegrafów (Dz. Urz. Min. P. i Telegrafów Nr. 13 poz. 26) oraz wydana doń instrukcja służbowa z dnia 12 maja 1922 r. (Dz. Urz. Min. P. i T. Nr. 21 poz. 42).

Przykładem bardzo ogólnego ujmowania norm organizacyjnych jest rozporządzenie Ministra Poczt i Telegrafów z dnia 30 kwietnia 1921 r. w przedmiocie organizacji Izby Kontroli Rachunkowej Poczt i Telegrafów (Dz. Urz. Min. P. i T. Nr. 23 poz. 71), składające się z trzech bardzo krótkich paragrafów.

Okres pierwszy charakteryzują również zmiany w organizacji władz naczelnych w dziale służby pocztowo-telekomunikacyjnej. Zmiany te miały oczywiście wpływ na planowość poczynań organizacyjnych i ich ciągłość w całym dziale służby pocztowo-telekomunikacyjnej.

Dekret Rady Regencyjnej z dnia 3 stycznia 1918 r. o tymczasowej organizacji władz naczelnych w Królestwie Polskiem (Dz. P. K. P. Nr. 1 poz. 1) powierzył Ministrowi Spraw Wewnętrznych zawiadywanie pocztą, telegrafem i telefonem. W roku 1919 pod datą z dnia 5 lutego ukazał się dekret o utworzeniu Ministerstwa Poczt i Telegrafów (Dz. P. P. P. Nr. 13 poz. 142). Ze względów oszczędnościowych ustawa z dnia 5 grudnia 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 131 poz. 1061) zniosła Ministerstwo Poczt i Telegrafów, a prawa i obowiązki zniesionego urzędu Ministra Poczt i Telegrafów przeniosła na Ministra Przemysłu i Handlu. Na podstawie wymienionej ustawy ukazało się następnie rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 18 stycznia 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 9 poz. 75), powołujące do życia Generalną Dyrekcję Poczt i Telegrafów dla wykonywania zarządu poczt i telegrafów przekazanego Ministrowi Przemysłu i Handlu.

Kompetencje Ministra Przemysłu i Handlu w zakresie zarządu poczt i telegrafów zostały przeniesione rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 września 1926 r. w sprawie ustanowienia urzędu Ministra Komunikacji (Dz. U. R. P. Nr. 97 poz. 567) na Ministra Komunikacji, a w kilka miesięcy później rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19 stycznia 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 5 poz. 26) znowu zostało powołane do życia Ministerstwo Poczt i Telegrafów. Po ustanowieniu urzędu Ministra Poczt i Telegrafów przeszły na niego odpowiednie uprawnienia Ministra Komunikacji oraz wszystkie prawa Generalnego Dyrektora Poczt i Telegrafów.

Okres pierwszy w organizacji poczty, telegrafu i telefonu, scharakteryzowany powyżej, zamyka rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o utworzeniu państwowego przedsiębiorstwa „Polska Poczta, Telegraf i Telefon" (Dz. U. R. P. Nr. 38 poz 379).

Rozporządzenie to rozpoczyna nowy okres w działalności poczty, telegrafu i telefonu, poszczególne jego postanowienia, a w szczególności postanowienia art. 14, stanowią podstawę wyjściową dla poczynań organizacyjnych w tym dziale służby.

Zgodnie z postanowieniami art. 14 tego rozporządzenia, zarząd państwowego przedsiębiorstwa „Polska Poczta, Telegraf i Telefon", zwanego w dalszym ciągu niniejszego artykułu „P. P. T. T.", powierzony został Ministrowi Poczt i Telegrafów, któremu oprócz spraw, wskazanych w poszczególnych artykułach tego rozporządzenia, zastrzeżone zostały nadal uprawnienia, wymienione w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19 stycznia 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 5 poz. 26) w sprawie ustanowienia urzędu Ministra.

Powierzając zarząd przedsiębiorstwa Ministrowi Poczt i Telegrafów, rozporządzenie w dalszym ciągu art. 14 postanawia, że zarząd ten będzie wykonywał Minister Poczt i Telegrafów przez podległe mu Ministerstwo Poczt i Telegrafów, Dyrekcje Poczt i Telegrafów i podległe im organa. Równocześnie artykuł ten podaje, że „organizację Dyrekcyj Poczt i Telegrafów i podległych im instytucyj pocztowych, telegraficznych i telefonicznych oraz Izby Kontroli Rachunkowej Poczt i Telegrafów, jak niemniej ich

zakres działania ustali osobny regulamin, wydany przez Ministra Poczt i Telegrafów".

Przytoczone wyżej postanowienia stworzyły podstawę prawną do przeprowadzenia pewnych reform organizacyjnych, odpowiadających nowemu charakterowi instytucji pocztowo-telekomunikacyjnej, jako przedsiębiorstwu, dając Ministrowi Poczt i Telegrafów upoważnienie do ustalenia organizacji Dyrekcyj Poczt i Telegrafów i podległych im organów.

Okres czasu, następujący bezpośrednio po ukazaniu się rozporządzenia z r. 1928, nie został jednak wykorzystany na przeprowadzenie prac reorganizacyjnych. Prace bowiem, związane z komercjalizacją poczty, telegrafu i telefonu, skierowały w tym okresie uwagę władz naczelnych w pierwszym rzędzie na zagadnienia budżetowe, gospodarcze i personalne.

Doświadczenia, poczynione na odcinku tych prac, wyłoniły konieczność znowelizowania rozporządzenia względnie uzupełnienia niektórych postanowień rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r., co też nastąpiło w r. 1932 przez wydanie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 21 października 1932 r. w sprawie zmian rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o utworzeniu państwowego przedsiębiorstwa „Polska Poczta, Telegraf i Telefon" (Dz. U. R. P. Nr. 91 poz. 781).

Na odcinku organizacyjnym rozporządzenie to, którego tekst jednolity ogłoszony został w Dz. U. R. P. Nr. 105 poz. 879 z 1932 r., nie wprowadziło zasadniczych inowacyj. Art. 13 rozporządzenia w nowem brzmieniu nie zmienił w istotnych swych punktach treści dawnego art. 14. Inowacją jedynie jest postanowienie końcowe tego artykułu, głoszące, że: „dla centralnego prowadzenia poszczególnych agend przedsiębiorstwa „Polska Poczta, Telegraf i Telefon" mogą być tworzone przez Ministra Poczt i Telegrafów, za zgodą prezesa Rady Ministrów, osobne organa przedsiębiorstwa P. P. T. T., podlegające bezpośrednio Ministrowi Poczt i Telegrafów". Równocześnie nowela zmieniła przytoczone wyżej upoważnienie Ministra Poczt i Telegrafów do przeprowadzenia prac w zakresie organizacji Dyrekcyj Poczt i Telegrafów i organów im podległych, zastrzegając, że organizacja ta będzie ustalona w drodze rozporządzenia Ministra Poczt i Telegrafów, nie zaś regulaminu, jak to głosiła treść dawnego artykułu 14-go.

Obok prac w dziedzinie budżetowej, gospodarczej i personalnej, zanotować można w tym okresie duże wysiłki ze strony administracji pocztowej w kierunku oparcia eksploatacji pocztowej, telegraficznej i telefonicznej na nowych podstawach, wynikających z przeobrażenia instytucji pocztowo-telekomunikacyjnej w przedsiębiorstwo, w szczególności podjęte zostały prace nad wprowadzeniem do działalności przedsiębiorstwa nowych metod, stosowanych w instytucjach handlowych. Prace te objęły przedewszystkiem zagadnienia eksploatacyjne, stosunek instytucji do klienta, problemy taryfowe, nowe rodzaje usług, skodyfikowanie przepisów służbowych, przygotowanie personelu do nowych zadań i t. d. i wyraziły się w skodyfikowaniu przepisów eksploatacyjnych. Na ten okres przypada wydanie ordynacji pocztowej (Dz. U. R. P. Nr. 45 poz. 392 z r. 1931), mającej na celu unormowanie stosunku obywatela do P. P. T. T., ordynacji telegraficznej, rewizja ustawy z 3 czerwca 1924 r. o poczcie, telegrafie i telefonie (jednolity tekst ogłoszony w Dz. U. R. P. Nr. 63 poz. 481 z 1933 r.) oraz wydanie przepisów wykonawczych do tych norm prawnych. Całokształt tych prac uczynił kwestją palącą zagadnienie rewizji form organizacyjnych. Konieczność tej rewizji wynikała nietylko z postanowień rozporządzenia z 1928 r. o utworzeniu P. P. T. T., lecz również z postępu prac nad komercjalizacją poczty, telegrafu i telefonu.

Coraz bardziej widoczne stawały się braki organizacyjne, wynikające z faktu, że ustrój dominującej części jednostek organizacyjnych P. P. T. T., t. j. urzędów pocztowo-telekomunikacyjnych czy pocztowych oraz ustrój Dyrekcyj Okręgów Poczt i Telegrafów opierał się na normach organizacyjnych z lat 1919 — 1922, w których działalność poczty, telegrafu i telefonu znajdowała się w początkowem stadjum rozwojowem.

Pierwsze reformy organizacyjne przynosi rok 1933, noszą one jednak charakter raczej fragmentaryczny, torując drogę zasadniczej reformie, nad którą równocześnie rozpoczęto prace przygotowawcze. Wydane w tym czasie zarządzenia wprowadzały przytem zasadnicze zmiany w obowiązujących przepisach organizacyjnych. Zmierzały one do rozszerzenia sfery obowiązków, ciążących na kierownikach jednostek eksploatacyjnych przez podkreślenie konieczności troski o dochodowość prowadzonych jednostek eksploatacyjnych, o stosowanie odpowiednich metod pracy, o właściwe formy obsługi publiczności. Strukturę jednostek eksploatacyjnych oparto na innych podstawach, uzależniając ją zasadniczo od uzyskiwanych wpływów. Rozszerzono krąg jednostek eksploatacyjnych przez zaprowadzenie poczt peronowych, autobusowych, pośrednictw

pocztowo-telekomunikacyjnych, uruchamianych w hotelach, pensjonatach i t. p., kiosków pocztowo-telekomunikacyjnych i innych nowoczesnych form obsługi publiczności.

Prace te, kontynuowane na przestrzeni roku 1934 i pierwszej połowy roku 1935, znalazły swoje sfinalizowanie w normach organizacyjnych, obejmujących całokształt zagadnień organizacyjnych przedsiębiorstwa.

W Dzienniku Urzędowym Ministerstwa Poczt i Telegrafów Nr. 20 z 1935 r. poz. 55 i 56 ogłoszone zostały:

1) rozporządzenie Ministra Poczt i Telegrafów z dnia 31 sierpnia 1935 r. o organizacji państwowego przedsiębiorstwa „Polska Poczta, Telegraf i Telefon",

2) instrukcja organizacyjna jednostek kierowniczych, wykonawczych i centralnych P. P. T. T.

Jakże zatem w świetle wymienionych przepisów przedstawia się obecna organizacja i zakres działania P. P. T. T.?

Aby na to pytanie odpowiedzieć przedstawimy kolejno: [1])

1) podział terytorjalny P. P. T. T.,

2) podział jednostek organizacyjnych P. P. T. T.,

3) organizację i zakres działania poszczególnych jednostek organizacyjnych P. P. T. T.

Zgodnie z postanowieniami rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 1928 r., P. P. T. T. jest instytucją prawa publicznego. Przedsiębiorstwu temu i jego organom służą wszystkie publiczno-prawne uprawnienia państwowego zarządu poczt, telegrafów i telefonów oraz wszystkie uprawnienia o charakterze prywatno-prawnym, z jakich korzysta Skarb Państwa.

Zakres działania P. P. T. T. obejmuje wykonywanie zastrzeżonego Państwu ustawą z dnia 3 czerwca 1924 r. o poczcie, telegrafie i telefonie wyłącznego prawa zakładania, utrzymywania i eksploatacji urządzeń pocztowych, telegraficznych i telefonicznych.

Zarząd P. P. T. T. wykonywa Minister Poczt i Telegrafów przez Dyrekcje Okręgów Poczt i Telegrafów oraz inne organa im równorzędne bądź podległe.

Działalność P. P. T. T. rozciąga się na obszar Rzeczypospolitej oraz w zakresie, przewidzianym traktatami międzynarodowemi na terytorjum Wolnego Miasta Gdańska.

Podział terytorjalny.

Dla celów administracji pocztowo-telekomunikacyjnej terytorjum Rzeczypospolitej jest podzielone na 8 okręgów poczt i telegrafów, kierowanych przez Dyrekcje Okręgów Poczt i Telegrafów. Dyrekcje te mają swe siedziby w miastach:

1. w Warszawie,
2. w Lublinie,
3. w Wilnie,
4. w Katowicach,
5. w Krakowie,
6. we Lwowie,
7. w Poznaniu,
8. w Bydgoszczy.

Ponadto na terenie Wolnego Miasta Gdańska istnieje

9. Dyrekcja Okręgu Poczt i Telegrafów Rzeczypospolitej Polskiej w Gdańsku.

Okręg poczt i telegrafów w Warszawie obejmuje terytorjum m. st. Warszawy, województwa warszawskiego, województwa łódzkiego bez powiatu Radomsko, część województwa lubelskiego i część województwa białostockiego.

Lubelski okręg poczt i telegrafów obejmuje terytorjum województwa wołyńskiego, województwa lubelskiego bez kilku powiatów, oraz wschodnią część województwa kieleckiego.

Wileński okręg poczt i telegrafów obejmuje terytorjum województwa wileńskiego, nowogródzkiego, poleskiego z wyjątkiem powiatu Kamień Koszyrski i 2 powiaty województwa białostockiego.

Katowicki okręg poczt i telegrafów obejmuje teren województwa śląskiego.

Krakowski okręg poczt i telegrafów obejmuje terytorjum województwa krakowskiego, część terytorjum województwa kieleckiego i powiat Radomsko z województwa łódzkiego.

Lwowski okręg poczt i telegrafów obejmuje terytorjum województw: lwowskiego, tarnopolskiego i stanisławowskiego.

Poznański okręg poczt i telegrafów obej-

---

[1]) Opisując obowiązującą organizację, będziemy posługiwali się pewnemi terminami, które uważamy za wskazane już na wstępie objaśnić.

Mianowicie wchodzą tu w rachubę następujące określenia:

a) eksploatacja pocztowa,
b) „ pocztowo-telekomunikacyjna,
c) „ telekomunikacyjna,
d) służba teletechniczna.

Eksploatacja pocztowa obejmuje czynności, objęte ordynacją pocztową oraz przepisami specjalnemi, eksploatacja pocztowo-telekomunikacyjna zaś obejmuje ponadto czynności, uregulowane ordynacjami telegraficzną i telefoniczną. Do eksploatacji telekomunikacyjnej należą czynności, przewidziane ordynacją telefoniczną, telegraficzną i przepisami radjotelegraficznemi, ponadto zaś służba teletechniczna, t. j. budowa i konserwacja urządzeń teletechnicznych.

muje terytorjum województwa poznańskiego z wyjątkiem powiatów: bydgoskiego i wyrzyskiego.

Bydgoski okręg poczt i telegrafów obejmuje terytorjum województwa pomorskiego oraz powiaty: wyrzyski i bydgoski z województwa poznańskiego.

Okręgi poczt i telegrafów dzielą się dla celów administracji telekomunikacyjnej na rejony telefoniczno - telegraficzne (telekomunikacyjne), dla celów zaś administracji pocztowo - telekomunikacyjnej — na obwody pocztowo-telekomunikacyjne. Rejon obejmuje kilka obwodów.

Granice obwodów pocztowo-telekomunikacyjnych pokrywają się z granicami powiatów, ilość więc obwodów na terenie okręgu odpowiada ilości powiatów na tymże terenie.

Na terenie obwodu czynnych jest od kilku do kilkudziesięciu jednostek eksploatacyjnych (urzędów, agencyj). Każda jednostka eksploatacyjna (urząd, agencja) obsługuje w zakresie eksploatacji pocztowo - telekomunikacyjnej pewien określony obszar, składający się w zasadzie z miejscowości, w której ma siedzibę dana jednostka eksploatacyjna i z miejscowości okolicznych. Podział obwodów na obszary pocztowe nie ma charakteru podziału administracyjnego, a jedynie określa właściwość każdej jednostki eksploatacyjnej w zakresie doręczania przesyłek pocztowych.

Jak z powyższego widać, obowiązujący podział terytorjalny P. P. T. T. oparty jest zasadniczo na podziale Państwa dla celów administracji ogólnej. Obwody pocztowo- telekomunikacyjne pokrywają się z granicami powiatów, okręgi poczt i telegrafów obejmują terytorjum jednego lub kilku województw, przyczem niektóre województwa są podzielone pomiędzy dwa okręgi. Zamierzona rewizja podziału terytorjalnego Rzeczypospolitej dla celów administracji rządowej pozwoli na przeprowadzenie rewizji granic okręgów poczt i telegrafów w kierunku zrównania ich z granicami województwa względnie kilku województw.

Ustalanie granic okręgów i rejonów telefoniczno - telegraficznych (telekomunikacyjnych), leży w kompetencji Ministra Poczt i Telegrafów.

Podział jednostek organizacyjnych P. P. T. T.

Omówiwszy zasady organizacji terenowej, przystąpimy do podziału jednostek organizacyjnych P. P. T. T.

Jako jedno z najogólniejszych kryterjów przyjęto zasadę zakresu terytorjalnego każdej z jednostek, odróżniając jednostki organizacyjne: terytorjalne i centralne.

Jako jednostki terytorjalne, potraktowano wszystkie te jednostki organizacyjne, których zakres działania obejmuje część terytorjum Rzeczypospolitej, w przeciwieństwie do czego zakres działania jednostek centralnych obejmuje cały teren Rzeczypospolitej.

Jednostki terytorjalne podlegają dalszemu podziałowi, a mianowicie na: jednostki kierownicze, powołane do zarządzania eksploatacją pocztowo-telekomunikacyjną, oraz jednostki wykonawcze, do których zadań należy bezpośrednie świadczenie usług w zakresie eksploatacji pocztowo-telekomunikacyjnej.

Jako kryterjum przyjęto przy tym podziale zasadę wykonywania funkcji, zgodnie z którą do jednostek kierowniczych zaliczono: dyrekcje okręgów poczt i telegrafów, obwodowe urzędy pocztowo-telekomunikacyjne i pocztowe, a nadto w pewnym zakresie rejonowe urzędy telefoniczne (telekomunikacyjne).

Do jednostek wykonawczych przepisy organizacyjne zaliczają jednostki eksploatacyjne oraz jednostki pomocnicze. W skład jednostek eksploatacyjnych wchodzą: urzędy, agencje i pośrednictwa, a nadto: oddziały urzędów uruchamiane na stałe lub na określony przeciąg czasu poza lokalem urzędu, a w szczególności w domach towarowych, instytucjach bankowych, handlowych, na wystawach, zjazdach, targach, i t. p. kioski pocztowo-telekomunikacyjne, pośrednictwa pocztowo-telekomunikacyjne, uruchamiane w pensjonatach, hotelach, domach towarowych i t. p., wreszcie poczty peronowe uruchamiane na dworcach kolejowych, autobusowych, przystaniach i t. p. W skład jednostek pomocniczych wchodzą: pocztowe urzędy przewozowe, okręgowe składnice materjałów pocztowych oraz okręgowe składnice materjałów teletechnicznych.

Za jednostki centralne rozporządzenie o organizacji P. P. T. T. uważa: Państwowy Instytut Telekomunikacyjny, Izbę Kontroli Rachunkowej Poczty i Telekomunikacji, Główną Składnicę Materjałów Pocztowych oraz Główną Składnicę Materjałów Teletechnicznych.

Przedstawiony powyżej podział jednostek organizacyjnych przedsiębiorstwa ustala hierarchję tych jednostek, a ponadto ułatwia ogólną kalkulację przedsiębiorstwu w kierunku ustalenia kosztów własnych utrzymania poszczególnych grup jednostek organizacyjnych. Poza tem przeprowadzenie ścisłego podziału między jednostkami organizacyjnemi ma na celu zachowa-

nie pewnego porządku organizacyjnego, tak niezbędnego w działalności każdej instytucji.

Z punktu widzenia zarządzenia przedsiębiorstwem wysuwają się na pierwsze miejsce jednostki kierownicze, na których opiera się ciężar sprawnego kierownictwa całokształtem służby pocztowo-telekomunikacyjnej na danym terenie.

Jednostki kierownicze.

Jednostkami kierowniczemi P. P. T. T., podległemi bezpośrednio Ministerstwu Poczt i Telegrafów, są Dyrekcje Okręgów Poczt i Telegrafów.

Okręgiem poczt i telegrafów kieruje Dyrektor Okręgu. Z tytułu kierownictwa okręgiem ciążą na Dyrektorze obowiązki, wśród których na plan pierwszy wysuwają się obowiązki, wynikające z charakteru instytucji pocztowo-telekomunikacyjnej, jako przedsiębiorstwa.

Do tych obowiązków należą:

1) troska o racjonalną eksploatację urządzeń pocztowo-telekomunikacyjnych i wykazywanie inicjatywy, zmierzającej do jak najszerszego udostępnienia klientom usług pocztowo-telekomunikacyjnych oraz do zwiększenia dochodów przedsiębiorstwa;

2) kierowanie się zasadami oszczędnej i celowej gospodarki oraz

3) utrzymywanie kontaktu z organizacjami społecznemi i sferami gospodarczemi okręgu w celu uwzględnienia ich potrzeb, związanych z terenem danego okręgu poczt i telegrafów.

Odpowiednikiem tych obowiązków są uprawnienia Dyrektorów Okręgów, które zostały ujęte w sposób, zapewniający możność sprawnego kierowania okręgiem, szybkiego reagowania na jego potrzeby oraz dający pewną samodzielność w sprawach gospodarczych i finansowych.

Całość uprawnień Dyrektorów Okręgów ujęta została w następujące grupy:

a) w sprawach ogólnych,
b) w sprawach osobowych,
c) w sprawach organizacyjnych,
d) w sprawach finansowych,
e) w sprawach budowlanych i gospodarczych,
f) w sprawach komunikacyjnych,
g) w sprawach odpowiedzialności za przesyłki pocztowe,
h) w sprawach telekomunikacyjnych.

W zakresie swych uprawnień Dyrektorzy, jako przedstawiciele Ministra Poczt i Telegrafów na terenie okręgu, porozumiewają się ze wszystkiemi władzami lokalnemi oraz instytucjami państwowemi i samorządowemi bezpośrednio, a z władzami naczelnemi za pośrednictwem Ministerstwa Poczt i Telegrafów.

Dyrektorzy mogą porozumiewać się bezpośrednio z władzami naczelnemi tylko w sprawach, w których władze naczelne występują w charakterze klientów P. P. T. T.

W zakresie swych uprawnień właściwe organa Dyrekcji biorą udział w konferencjach, zwoływanych przez władze państwowe i samorządowe.

Współpracę Dyrektorów z władzami administracji ogólnej regulują specjalne przepisy (rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19 I 1928 r. o organizacji i zakresie działania władz administracji ogólnej—(Dz. U. R. P. Nr. 11 poz. 86) oraz rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 2 VII 1931 r. o stanowisku Wojewodów i Starostów, jako przedstawicieli Rządu (Dz. U. R. P. Nr. 66 poz. 546).

Pomocnikiem Dyrektora Okręgu w zakresie kierowania okręgiem jest Wicedyrektor, który przejmuje część obowiązków i uprawnień Dyrektora Okręgu. Zakres przekazanych Wicedyrektorom obowiązków i uprawnień zależy od warunków na terenie poszczególnych okręgów, dlatego też przepisy pozostawiają ustalenie tego zakresu Dyrektorom Okręgów, jego zaś zatwierdzenie — Ministerstwu Poczt i Telegrafów. Ponadto Wicedyrektor pełni równocześnie obowiązki jednego z naczelników wydziałów, przyczem mogą mu również podlegać inne wydziały, bądź samodzielne oddziały.

Struktura organizacyjna Dyrekcji Okręgu Poczt i Telegrafów jest upodobniona do organizacji Ministerstwa Poczt i Telegrafów. obejmuje bowiem wydziały: ogólny, administracyjny, pocztowy i techniczny, będące odpowiednikami: Gabinetu Ministra, Departamentów: Administracyjnego, Pocztowego i Technicznego Ministerstwa, oraz 2 samodzielne oddziały: osobowy i wojskowy, odpowiadające Biuru Personalnemu i Wojskowemu Ministerstwa.

Wydziały podlegają podziałowi na oddziały, a mianowicie:

w skład wydziału ogólnego wchodzą oddziały:

1. ogólny wraz z sekretarjatem Dyrektora Okręgu i kancelarją Dyrekcji,
2. organizacyjny,
3. inspekcji.

W skład wydziału administracyjnego wchodzą oddziały:

4. gospodarczy,

5. budowlany,
6. księgowości,
7. kontroli rachunków.

W skład wydziału pocztowego wchodzą oddziały:

8. eksploatacji pocztowej,
9. eksploatacji ruchu pieniężnego,
10. komunikacyjny.

W skład wydziału technicznego wchodzą oddziały:

11. eksploatacji telekomunikacyjnej,
12. budowy i konserwacji.

W skład Dyrekcji Okręgu Poczt i Telegrafów w Warszawie wchodzi ponadto

wydział budżetowo-kasowy, utworzony, z wyłączonych z wydziału administracyjnego oddziałów:

księgowości,
kontroli rachunków, a oprócz tego
likwidacji.

Wydział ogólny stanowi w organizacji Dyrekcji komórkę, do której należy inicjatywa i kierunek pracy Dyrekcji, sumowanie wyników tej pracy, uzgadnianie poczynań innych komórek organizacyjnych Dyrekcji i wogóle sprawy, wynikające z kierownictwa okręgiem. W szczególności wydział ogólny obejmuje sprawy: koordynowania poczynań z zakresu dwu lub więcej wydziałów czy samodzielnych oddziałów, opracowywania ogólnych zarządzeń, nadawania kierunku pracy Dyrekcji, sprawy ekonomiczne, handlowe i statystyczne, pozostające w związku ze służbą eksploatacyjną okręgu, propagandy usług, organizacyjne i inspekcji.

Podobnie jak wydział ogólny grupuje w swych ramach sprawy, związane z kierownictwem okręgu, tak wydział administracyjny obejmuje sprawy administracji okręgiem w zakresie gospodarki materjałowej, dostarczania pomieszczeń dla jednostek organizacyjnych oraz w zakresie gospodarki finansowej. Rola tego wydziału upodobniona jest do roli administratora, który w swem ręku skupia administrację majątkiem ruchomym i nieruchomym przedsiębiorstwa na terenie okręgu, rejestruje wpływy i wydatki, a znając potrzeby i możliwości ich zaspokojenia, ma możność zapewnienia racjonalnej i celowej eksploatacji urządzeń pocztowo-telekomunikacyjnych. Zauważyć należy, że sprawy związane z gospodarką finansową i kontrolą rachunkową zostały w Dyrekcji Okręgu Poczt i Telegrafów w Warszawie wyodrębnione w oddzielny wydział budżetowo-kasowy, co znajduje uzasadnienie w specjalnych warunkach tej Dyrekcji.

Pozostałe dwa wydziały, t. j. wydział pocztowy i techniczny są typowemi wydziałami fachowemi.

Pierwszy z nich obejmuje wszelkie zagadnienia, wiążące się z eksploatacją poczty oraz eksploatacją ruchu pieniężnego, drugi z nich skupia sprawy służby telekomunikacyjnej na terenie okręgu, a mianowicie eksploatacji urządzeń telekomunikacyjnych oraz budowy i konserwacji tych urządzeń.

Wydział techniczny obejmuje dwa oddziały, a mianowicie oddział eksploatacji telekomunikacyjnej i oddział budowy i konserwacji. Pierwszy z nich jest powołany do nadzoru nad eksploatacją handlową urządzeń telefonicznych, telegraficznych i radjotelegraficznych, drugi ma czuwać nad eksploatacją techniczną tych urządzeń.

Poza wydziałami organizacja Dyrekcji przewiduje dwa samodzielne oddziały, a mianowicie: osobowy i wojskowy. Zakres czynności tych oddziałów wskazuje ich nazwa.

Rejonowe urzędy telefoniczno-telegraficzne (telekomunikacyjne).

Jednostkami kierowniczemi w zakresie administracji telekomunikacyjnej są rejonowe urzędy telefoniczno-telegraficzne (telekomunikacyjne), podległe bezpośrednio Dyrekcjom. Pod względem terytorjalnym rejon obejmuje teren kilku obwodów pocztowych, względnie pocztowo-telekomunikacyjnych, a zatem teren kilku powiatów. Na terenie Rzeczypospolitej czynnych jest 40 rejonowych urzędów telefoniczno-telegraficznych (telekomunikacyjnych).

Rejonowe urzędy powołane są do zarządzania budową i konserwacją sieci teletechnicznej, nadzoru nad techniką eksploatacji telefonicznej, telegraficznej i radjotelegraficznej, poza tem zaś wykonywają nadzór fachowy nad całokształtem służby telekomunikacyjnej na terenie rejonu, a wreszcie kierownictwo eksploatacją telekomunikacyjną na terenie obwodu, w którego siedzibie znajduje się dany urząd telefoniczno-telegraficzny.

Obok czynności, wypływających z charakteru kierowniczego, rejonowe urzędy telefoniczno-telegraficzne pełnią równocześnie w swej siedzibie służbę eksploatacyjną z zakresu telefonu, telegrafu czy radjotelegrafu.

Przy wykonywaniu zadań z zakresu techniki eksploatacji rejonowe urzędy korzystają z pomocy nadzorów, czynnych przy obwodowych urzędach pocztowo-telekomunikacyjnych, i posterunków teletechnicznych, czynnych przy

urzędach i agencjach, którym też udzielają wytycznych w zakresie budowy i konserwacji sieci teletechnicznej. W miejscowościach, w których ma siedzibę rejonowy urząd telefoniczno-telegraficzny, nadzór teletechniczny wchodzi w skład tego urzędu.

Nadzory i posterunki teletechniczne współpracują z rejonowym urzędem telefoniczno-telegraficznym (telekomunikacyjnym) w zakresie fachowym, pomagając mu przy realizowaniu ogólnego planu z zakresu budowy, przebudowy i konserwacji urządzeń teletechnicznych. Poza tem nadzory i posterunki teletechniczne, jak zaznaczono wyżej, wchodzą w skład jednostek eksploatacyjnych.

W zależności od wpływów miesięcznych w dziale eksploatacyjnym, od wartości technicznej urządzeń telekomunikacyjnych urzędu, wartości technicznej urządzeń telekomunikacyjnych rejonu, różnorodności urządzeń tak samego urzędu, jak i sieci rejonowej, a wreszcie od znaczenia w sieci telekomunikacyjnej, rejonowe urzędy telefoniczno-telegraficzne (telekomunikacyjne), mogą być zaliczone do 2 klas, t. j. do I-ej bądź do II-ej. Klasa urzędu ma wpływ na jego organizację. Rejonowe urzędy telefoniczno-telegraficzne I klasy są podzielone na działy:

1. sieci rejonowej,
2. sieci miejskiej,
3. ruchu,
4. ogólny,

rejonowe zaś urzędy II klasy są podzielone na oddziały o tych samych nazwach.

Obwodowe urzędy pocztowe i pocztowo-telekomunikacyjne.

Obok rejonowych urzędów telefoniczno-telegraficznych, powołanych — jak wyżej wykazano — do zarządu służbą telekomunikacyjną, jednostkami kierowniczemi, podległemi bezpośrednio Dyrekcji, są obwodowe urzędy pocztowe i pocztowo-telekomunikacyjne, do zadań których należy zarząd służbą eksploatacji pocztowej na terenie obwodu.

Kierownictwo tej służby sprawuje naczelnik obwodowego urzędu, będąc przełożonym wszystkich jednostek eksploatacyjnych na terenie obwodu.

Naczelnik obwodowego urzędu reprezentuje przedsiębiorstwo na terenie obwodu, bierze udział w konferencjach zwoływanych przez władze administracji ogólnej, urządza odprawy z kierownikami jednostek eksploatacyjnych obwodu, ma prawo dysponowania personelem jednostek eksploatacyjnych obwodu na krótki przeciąg czasu w przypadkach krótkich zastępstw i konieczności doraźnej pomocy którejkolwiek z jednostek organizacyjnych, ma prawo wydawania poleceń i żądania wyjaśnień od jednostek eksploatacyjnych obwodu w sprawach wynikających z kierowania obwodem, jest upoważniony do przeprowadzania dochodzeń oraz rewizyj jednostek znajdujących się w obwodzie, zatwierdza regulaminy służbowe tych jednostek oraz wydaje opinje o ich kierownikach.

Tym uprawnieniom naczelnika obwodowego urzędu odpowiadają jego obowiązki z tytułu kierownictwa eksploatacją pocztowo-telekomunikacyjną na terenie obwodu. Mianowicie jest on obowiązany do czuwania nad utrzymaniem w należytym stanie urządzeń pocztowo-telekomunikacyjnych na terenie obwodu, troszczyć się o najwyższą sprawność eksploatacji pocztowo-telekomunikacyjnej, o należyty rozwój handlowy jednostek eksploatacyjnych i ich dochodowość, o należyty obieg pieniądza w obrocie pocztowo-telekomunikacyjnym na terenie obwodu, o racjonalny podział terytorjalny obwodu na obszary pocztowe, o właściwą organizację służby doręczeń w miejscowych i zamiejscowych obszarach pocztowych, o dostateczną ilość prywatnych punktów sprzedaży znaczków pocztowych, o dostateczną ilość skrzynek pocztowych oraz możliwie najlepszą komunikację pocztową na terenie obwodu. Ponadto do obowiązków naczelnika obwodowego urzędu pocztowego należy wykonywanie kontroli rachunkowej jednostek organizacyjnych na terenie obwodu, nadzór nad gospodarką materjałową tych jednostek oraz nadzór nad ich zabezpieczeniem.

Obwodowe urzędy pocztowe i pocztowo-telekomunikacyjne, poza funkcją jednostek kierowniczych, pełnią normalną służbę w dziale poczty, telegrafu i telefonu, z tem ograniczeniem, że do obwodowych urzędów pocztowych należy jedynie eksploatacja pocztowa. Wewnętrzna organizacja obwodowych urzędów nie różni się od organizacji jednostek eksploatacyjnych, zasady jej podamy więc przy omawianiu tych ostatnich jednostek.

Jednostki wykonawcze.

Najliczniejszą grupę jednostek organizacyjnych P. P. T. T. stanowią jednostki wykonawcze, w skład których wchodzą jednostki: eksploatacyjne i pomocnicze.

Podobnie jak służba eksploatacyjna stanowi trzon działalności przedsiębiorstwa, tak i jednostki eksploatacyjne — ze względu na ilość

i rozmaitość form organizacyjnych — stanowią właściwą podstawę struktury organizacyjnej przedsiębiorstwa.

Jednostki eksploatacyjne.

Zespół jednostek eksploatacyjnych, t. j. urzędów, agencyj i pośrednictw, łącznie z innemi jednostkami eksploatacyjnemi, a mianowicie oddziałami pocztowemi, uruchamianemi na stałe czy też czasowo poza lokalem właściwego urzędu, kioskami pocztowo - telekomunikacyjnemi, pośrednictwami uruchamianemi w pensjonatach, hotelach, domach towarowych, i t. p. oraz pocztami peronowemi, tworzy sieć pocztowo-telekomunikacyjną.

Jednostki eksploatacyjne można podzielić na dwie zasadnicze grupy. Pierwsza zależy od struktury organizacyjnej tych jednostek, druga zaś od ich zakresu działania.

Przy zastosowaniu pierwszego kryterjum odróżniamy wśród jednostek eksploatacyjnych urzędy, agencje i pośrednictwa.

Różnica pomiędzy wymienionemi rodzajami jednostek eksploatacyjnych wynika z odmiennej struktury organizacyjnej tych jednostek. Najbardziej rozwiniętą formę organizacyjną, dostosowaną do spełniania jak najróżnorodniejszych usług o większem napięciu, posiada urząd, przeznaczony do obsługi większych ośrodków, korzystających w dużej mierze ze wszystkich rodzajów usług, świadczonych przez P. P. T. T. Stąd też obsadę personalną urzędu stanowi od kilku do kilkudziesięciu, a nawet kilkuset pracowników, urzędem kieruje z reguły pracownik o charakterze publiczno-prawnym.

W przeciwieństwie do urzędów, agencje powołane są do obsługi mniejszych ośrodków, których intensywność potrzeb może być zaspokojona przez jednego człowieka. Jakość usług świadczonych przez agencje nie różni się w zasadzie od jakości usług świadczonych przez urząd. Agencją kieruje agent pocztowy, którym jest z reguły pracownik o charakterze prywatnoprawnym.

Najprostszą formę jednostek eksploatacyjnych stanowi pośrednictwo, dostosowane do intensywności i jakości potrzeb najmniejszych ośrodków. Do zakresu czynności pośrednictwa należy tylko: sprzedaż znaczków i płatnych druków pocztowych, przyjmowanie, wysyłanie, wydawanie zwykłych i poleconych przesyłek pocztowych, przyjmowanie prenumeraty czasopism, przyjmowanie, wysyłanie i doręczanie telegramów krajowych oraz pośredniczenie w rozmowach telefonicznych.

Drugi podział jednostek eksploatacyjnych został przeprowadzony ze względu na zakres czynności tych jednostek. Tak więc urzędy dzielą się — zależnie od rodzaju wykonywanych czynności — na:

1) urzędy pocztowe,

2) urzędy pocztowo-telekomunikacyjne,

3) urzędy telefoniczno - telegraficzne (telekomunikacyjne),

4) urzędy radjotelegraficzne.

Wśród urzędów pocztowych odróżnia się ponadto dworcowe urzędy pocztowe i urzędy pocztowo-celne.

Przy zastosowaniu wymienionego kryterjum do agencyj otrzymamy dwa ich rodzaje: agencje pocztowe i pocztowo-telekomunikacyjne.

Z powyższego wynika, że organizacja danej jednostki eksploatacyjnej uzależniona jest od rozmiarów wykonywanej eksploatacji, wielkości ośrodków obsługiwanych przez tę jednostkę, napięcia pracy, wpływów otrzymywanych za wykonywane przez te jednostki usługi pocztowo-telekomunikacyjne, a wreszcie od znaczenia i roli, jaką ta jednostka spełnia w sieci pocztowo-telekomunikacyjnej.

Współzależność form organizacyjnych jednostek eksploatacyjnych od potrzeb ośrodków, które mają być obsługiwane przez daną jednostkę eksploatacyjną jest również decydująca przy uruchamianiu, zwijaniu lub przemianie jednostek eksploatacyjnych.

Zgodnie z tem przy uruchamianiu jednostek eksploatacyjnych, jak również przy ich zwijaniu lub przemianie, bierze się pod uwagę:

a) potrzeby władz administracji państwowej, bezpieczeństwa publicznego i interesu publicznego oraz sfer handlowych, przemysłowych, społecznych, potrzeby instytucyj kulturalno-oświatowych i t. p.;

b) potrzeby komunikacji pocztowej;

c) opłacalność danej jednostki z punktu widzenia interesów P. P. T. T.

Zestawienie wyżej przytoczonych zasad co do wyboru form organizacyjnych w służbie eksploatacyjnej wykazuje, że przy wszelkich poczynaniach organizacyjnych momentem decydującym jest z jednej strony dążenie do jak najlepszego zaspokojenia lokalnych potrzeb w zakresie usług pocztowo-telekomunikacyjnych, z drugiej strony — moment kalkulacji, który nakazuje brać pod uwagę ewentualne wpływy i przewidywane koszty utrzymania danej jednostki.

Moment wpływów decyduje również przy podziale urzędów na klasy, względnie agencyj

na stopnie. Organizacja P. P. T. T. przewiduje bowiem podział urzędów na 5 klas, agencyj zaś na 3 stopnie. Celem tego podziału jest określenie miejsca, jakie dana jednostka eksploatacyjna zajmuje w sieci pocztowo-telekomunikacyjnej, przyczem podział ten decyduje o organizacji wewnętrznej tych jednostek, a wreszcie o potrzebnej liczbie personelu.

Jako kryterjum podziału urzędów na klasy, agencyj zaś na stopnie, przyjęto wpływy miesięczne, ustalone jako przeciętne wpływów w okresie rocznym. I tak urzędy, wykazujące z tytułu opłat eksploatacyjnych, ustalonych w taryfie pocztowo-telekomunikacyjnej, przeciętne miesięczne wpływy w wysokości, wyszczególnionej niżej, zalicza się do klas następujących:

od	1.001 zł.	do	2.000	—	do	V klasy
„	2.001 „	„	5.000	—	„	IV „
„	5.001 „	„	20.000	—	„	III „
„	20.001 „	„	40.000	—	„	II „
ponad	40.000 „	„		—	„	I „

Agencje dzielą się na 3 stopnie, a mianowicie:

1. agencje, wykazujące w okresie rocznym przeciętne miesięczne wpływy do 250 zł., zalicza się do 3 stopnia,

2. agencje, wykazujące w okresie rocznym przeciętne miesięczne wpływy do 500 zł., zalicza się do 2 stopnia,

3. agencje, wykazujące w okresie rocznym przeciętne miesięczne wpływy ponad 500 zł., zalicza się do 1 stopnia.

Z podziału na klasy wyłączonych zostało jedynie kilka największych urzędów na terenie m. st. Warszawy, które to urzędy — ze względu na rozmiary eksploatacji i znaczenie w sieci pocztowo-telekomunikacyjnej—zaliczone zostały do grupy urzędów pozaklasowych i jako takie pod względem organizacyjnym potraktowane indywidualnie.

Jak zaznaczono wyżej, w konsekwencji podziału urzędów na klasy unormowana została ich struktura organizacyjna, przewidująca podział urzędów na oddziały, działy i stanowiska pracy oraz ustalająca ilość tych elementów organizacyjnych dla urzędów poszczególnych klas i różnego zakresu działania.

Moment wpływów nie został uznany za wyłączny przy zaliczaniu poszczególnych jednostek eksploatacyjnych do klas czy do stopni. Licząc się bowiem z faktem, że niejednokrotnie wpływy nie obrazują dostatecznie napięcia pracy, znaczenia i roli danej jednostki eksploatacyjnej w sieci pocztowo-telekomunikacyjnej, przewidziano możność zaliczania urzędów i agencyj do wyższej lub niższej klasy czy stopnia, niezależnie od wykazywanych przez nie wpływów miesięcznych.

Objętość niniejszego artykułu nie zezwala na przedstawienie organizacji urzędów wszystkich klas. Ograniczymy się więc jedynie do przykładowego podania organizacji urzędu pocztowo-telekomunikacyjnego I klasy. Mianowicie tego rodzaju urząd dzieli się na 4 oddziały: nadawczy, oddawczy, obrotów pieniężnych i telekomunikacyjny oraz sekretarjat.

Do zakresu czynności oddziału nadawczego należy przyjmowanie i wydawanie na miejscu przesyłek pocztowych, wpłat w obrocie przekazowym, czekowym, oszczędnościowym, wypłacanie na miejscu przekazów pocztowych i czekowych P. K. O., czynności radjofoniczne, sprzedaż znaczków i druków pocztowych oraz czynności związane z pośredniczeniem w prenumeracie czasopism.

Do zakresu czynności oddziału oddawczego należy sortowanie, wydawanie, doręczanie, odprawa i wymiana przesyłek pocztowych, doręczanie przekazów pocztowych, czekowych oraz listów wartościowych, inkaso zleceń, pobrań i opłat radjofonicznych.

Oddział obrotów pieniężnych obejmuje czynności związane z obrotem przekazów rozrachunkowych, wypłatę uposażeń i wynagrodzeń służbowych oraz wszystkie czynności kasowe urzędu.

Oddział telekomunikacyjny obejmuje przyjmowanie, przesyłanie i doręczanie telegramów, przyjmowanie zamówień i przeprowadzanie rozmów telefonicznych, rozrachunek z abonentami i t. p.

Wreszcie sekretarjat naczelnika urzędu załatwia sprawy związane z kierownictwem i organizacją pracy w urzędzie, akwizycję i propagandę usług pocztowo-telekomunikacyjnych, sprawy osobowe, gospodarcze, statystyczne, reklamacyjne, kancelarję i t. p.

Ogólnie można podać następującą schematykę wewnętrznej organizacji urzędów:

a. urzędy pozaklasowe i I klasy dzielą się na oddziały,

b. urzędy II klasy dzielą się na działy,

c. urzędy III, IV i V klasy dzielą się na stanowiska pracy.

Ilość oddziałów, działów i stanowisk uzależniona jest od zakresu czynności danego urzędu, nie przekracza ona jednak w poszczególnych klasach 4-ch oddziałów, działów i stanowisk.

Typowemi oddziałami, działami i stanowiskami w poszczególnych klasach urzędów są:

1. oddział (dział, stanowisko) nadawczy (e),
2. oddział (dział, stanowisko) oddawczy (e),
3. oddział (dział, stanowisko) obrotów pieniężych,
4. oddział (dział, stanowisko) telekomunikacyjny (e).

Urzędem kieruje naczelnik urzędu, oddziałem—kierownik oddziału, działem—kontroler.

O ile chodzi o zakres obowiązków naczelnika urzędu, to na pierwsze miejsce z pośród nich wysuwają się obowiązki wynikające z charakteru instytucji pocztowo-telegraficznej, jako przedsiębiorstwa opartego na zasadach handlowych. Tak więc naczelnik urzędu obowiązany jest do troszczenia się o należytą obsługę klienteli korzystającej z usług powierzonego mu urzędu, do dokładnej znajomości potrzeb powierzonego mu obszaru pocztowego, ważniejszych ośrodków handlowych i przemysłowych oraz czynnych urzędów, instytucyj państwowych i jednostek samorządowych w granicach swego obszaru, do czuwania nad dochodowością powierzonego mu urzędu, tak w kierunku zmniejszenia wydatków eksploatacyjnych, jak i zwiększenia wpływów przez przestrzeganie zasad oszczędnej i celowej gospodarki i t. p.

Agencje nie podlegają wewnętrznemu podziałowi. Agencją kieruje agent pocztowy, który może zatrudniać, jako pracodawca, jednego lub kilku posłańców, przeznaczonych przedewszystkiem do pełnienia służby doręczycielskiej i wymiany ładunku pocztowego. Obowiązki agenta są upodobnione do obowiązków naczelnika urzędu.

Zakres czynności innych jednostek eksploatacyjnych został zróżniczkowany, a mianowicie ustalono szerszy zakres czynności dla oddziałów urzędów, uruchamianych na stałe lub czasowo poza lokalem właściwego urzędu i kiosków pocztowo - telekomunikacyjnych, a szczuplejszy—dla pośrednictw pocztowo-telekomunikacyjnych, uruchamianych w hotelach, pensjonatach, domach towarowych i dla poczt peronowych.

Pierwsza grupa jednostek obejmuje następujące czynności: sprzedaż znaczków pocztowych i druków płatnych, przyjmowanie wszelkich przesyłek pocztowych, przekazów pocztowych i rozrachnnkowych, zleceń pocztowych i inkasowych, telegramów oraz przeprowadzanie rozmów telefonicznych miejscowych i zamiejscowych. Do zakresu czynności pośrednictw pocztowo-telekomunikacyjnych, tak zwanych popularnie „hotelowych" oraz do zakresu czynności poczt peronowych należy: sprzedaż znaczków pocztowych i druków płatnych, przyjmowanie przesyłek pocztowych i telegramów.

Jednostki pomocnicze.

Do grupy jednostek wykonawczych należą również jednostki pomocnicze, których zadania polegają na zapewnieniu jednostkom eksploatacyjnym środków, potrzebnych do wykonywania eksploatacji pocztowo-telekomunikacyjnej.

Wchodzą tu w rachubę środki przewozowe, materjały potrzebne do eksploatacji pocztowej i telekomunikacyjnej, jak znaczki, druki, inwentarz biurowy, aparaty teletechniczne, materjały linjowe i t. d.

Stąd też do jednostek pomocniczych są zaliczone: pocztowe urzędy przewozowe, okręgowe składnice materjałów pocztowych oraz okręgowe składnice materjałów teletechnicznych.

Organizacja wewnętrzna jednostek pomocniczych, podobnie jak organizacja urzędów, przewiduje podział na oddziały względnie działy, w zależności od klasy, do której ta jednostka została przyrównana.

Jednostki centralne.

Osobną grupę jednostek organizacyjnych stanowią jednostki centralne, do których należą:

a. Państwowy Instytut Telekomunikacyjny,

b. Izba Kontroli Rachunkowej Poczty i Telekomunikacji,

c. Muzeum Poczty i Telekomunikacji,

d. Główna Składnica Materjałów Pocztowych,

e. Główna Składnica Materjałów Teletechnicznych.

Każda z tych jednostek powołana jest do innych celów, stąd też ich struktura organizacyjna jest odmiennie uregulowana.

Niektóre z jednostek centralnych, jak Państwowy Instytut Telekomunikacyjny lub Muzeum Poczty i Telekomunikacji, opierają swą działalność na specjalnych przepisach organizacyjnych, jak np. na rozporządzeniu Ministra Poczt i Telegrafów z dnia 20 lutego 1934 r., wydanem za zgodą Prezesa Rady Ministrów, o Państwowym Instytucie Telekomunikacyjnym (Monitor Polski Nr. 67 poz. 103), bądź na regulaminie Muzeum Poczty i Telekomunikacji, ogłoszonym w Dzienniku Urzędowym Ministerstwa Poczt i Telegrafów Nr. 15 poz. 102 z 1932 r.

Wszystkie jednostki centralne podlegają bezpośrednio Ministrowi Poczt i Telegrafów, przed którym kierownicy tych jednostek ponoszą odpowiedzialność za należyte ich działanie.

Przedstawiona w ten sposób organizacja P. P. T. T. jest wyrazem określonych zasad organizacyjnych. Cechuje ją:

a. elastyczność form organizacyjnych, wyrażająca się w dużem zróżniczkowaniu form organizacyjnych, zwłaszcza w dziedzinie jednostek eksploatacyjnych,

b. zależność form organizacyjnych od rozmiarów wykonywanej eksploatacji, wielkości ośrodków, obsługiwanych przez tę jednostkę, napięcia pracy, wpływów otrzymywanych za wykonywane przez te jednostki usługi pocztowo-telekomunikacyjne, a wreszcie od znaczenia i roli, jaką ta jednostka spełnia w sieci pocztowo-telekomunikacyjnej,

c. oparcie podziału terytorjalnego P.P.T.T. na podziale terytorjalnym Państwa. Mianowicie Dyrekcja Okręgu Poczt i Telegrafów obejmuje obszar jednego lub więcej województw, rejon — kilku powiatów, obwód — jednego powiatu, wreszcie obszar pocztowy jest w pewnej mierze odpowiednikiem gminy zbiorowej.

Ujmując schematycznie tę organizację, można zreasumować:

1. naczelny zarząd P. P. T. T. wykonywa Minister Poczt i Telegrafów przez Dyrekcje Okręgów Poczt i Telegrafów,

2. Dyrekcjom podlegają bezpośrednio:

a. jako jednostki kierownicze,

w zakresie eksploatacji telekomunikacyjnej — rejonowe urzędy telefoniczno-telegraficzne (telekomunikacyjne),

w zakresie eksploatacji pocztowo-telekomunikacyjnej — obwodowe urzędy pocztowe i pocztowo-telekomunikacyjne,

b. jako jednostki wykonawcze:

I. eksploatacyjne

urzędy pocztowe I—V klasy,

urzędy pocztowo-telekomunikacyjne I — V klasy,

urzędy telefoniczno-telegr. I — II klasy,

urzędy radjotelegraficzne I — III klasy,

agencje pocztowe 1 — 3 stopnia,

agencje poczt.-telekom. 1 — 3 stopnia,

pośrednictwa poczt.-telekom.

oddziały urzędów,

kioski poczt.-telekomunik.,

poczty peronowe.

II. pomocnicze

pocztowe urzędy przewozowe,

okręgowe składnice materjałów pocztowych,

okręgowe składnice materjałów teletechnicznych.

3. dla wykonywania specjalnych zadań Ministrowi Poczt i Telegrafów podlegają bezpośrednio wymienione wyżej jednostki centralne.

Wykonywając administrację pocztowo-telekomunikacyjną, państwowe przedsiębiorstwo „Polska Poczta, Telegraf i Telefon" współpracuje—między innemi—z władzami administracji ogólnej, przyczem „obowiązek współdziałania na niektórych odcinkach został ustanowiony w rozmiarach dość znacznych", jak to stwierdzono już w wydawnictwie „Zakres działania władz administracji ogólnej ze szczególnem uwzględnieniem t. zw. resortów niezespolonych".

TECHNIKA ZBIORU PRAW.

(Dokończenie).

VI.

Dnia 19 lutego 1931 w lokalu Komisji Uspr. Adm. Publ. pod przewodnictwem jej prezesa dra M. Jaroszyńskiego odbyło się posiedzenie **komitetu Zbioru Praw** z następującym porządkiem dziennym: 1) projekt **ustawy o Zbiorze Praw** wraz z uzasadnieniem, 2) kilka wątpliwych kwestyj prawnych, 3) systematyka Zbioru Praw.

Projekt ustawy opracowany przez Referat Główny, miał brzmienie następujące:

USTAWA

o Zbiorze Praw

Art. 1.

Upoważnia się Prezydenta R. P. do wydania Zbioru Praw.

Zbiór Praw obejmuje w systematycznym układzie rzeczowym przepisy ogłoszone:

a) w Dzienniku Urzędowym Departamentu Sprawiedliwości Tymczasowej Rady Stanu Królestwa Polskiego;

b) w Dzienniku Urzędowym Królewsko-Polskiego Ministerstwa Sprawiedliwości;

c) w Dzienniku Urzędowym Departamentu Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego Tymczasowej Rady Stanu Królestwa Polskiego: (w Dzienniku Urzędowym Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego Królestwa Polskiego);

d) w Dzienniku Praw Królestwa Polskiego;

e) w Dzienniku Praw Państwa Polskiego;

f) w Tygodniku Urzędowym Naczelnej Rady Ludowej (Tygodniku Urzędowym);

g) w Dzienniku Urzędowym Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej;

h) w Dzienniku Rozporządzeń Polskiej Komisji Likwidacyjnej w Krakowie (Dziennik Rozporządzeń Komisji Rządzącej);

i) w Zbiorze Rozporządzeń Tymczasowego Komitetu Rządzącego we Lwowie;

j) w Dzienniku Urzędowym Zarządu Cywilnego Ziem Wschodnich;

k) w Dzienniku Urzędowym Zarządu Cywilnego Ziem Wołynia i Frontu Podolskiego;

l) w Dzienniku Urzędowym Zarządu Terenów Przyfrontowych i Etapowych;

ł) w Dzienniku Urzędowym Tymczasowej Komisji Rządzącej Litwy Środkowej;

m) w Dzienniku Ustaw R. P. do dnia 31.XII.1930;

n) w Monitorze Polskim do Nr. 183 z 16.8.1919 włącznie —

w zakresie, w jakim przepisy te w dniu 1 stycznia 1931 r. obowiązywały.

Art. 2.

Rozporządzenie Prezydenta R. P. wydane w myśl art. 1 uważa się za ustawę w rozumieniu art. 81 Konstytucji.

Z chwilą wejścia w życie Zbioru Praw uznaje się za nieobowiązujące przepisy zawarte w publikacjach wymienionych w art. 1, a w Zbiorze Praw nie zamieszczone.

Art. 3.

Przepisy zawarte w Zbiorze Praw będą zamieszczone w tekstach jednolitych, z uwzględnieniem wszystkich zmian, którym uległy po dzień 1 stycznia 1931 r.

Art. 4.

Akty ogłoszone w Zbiorze Praw mogą ulegać zmianom w granicach przepisów uprawniających do ich wydania.

Art. 5.

Upoważnienie Prezydenta R. P. zawarte w art. 1 gaśnie z dniem 31.XII.1931.

Art. 6.

Wykonanie niniejszej ustawy porucza się Prezesowi Rady Ministrów i wszystkim Ministrom.

Art. 7.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

W czasie dyskusji zgłoszono do tekstu ustawy kilka poprawek.

W zakresie kwestyj wątpliwych przedłożono Komitetowi do rozpatrzenia kwestje następujące:

Kwestja I.

Według przyjętego powszechnie w teorji poglądu rozporządzenia władzy wykonawczej, oparte na pewnej ustawie, upadają z chwilą zniesienia tej ustawy. Rozporządzenia takie nie posiadają samoistnego bytu prawnego, los ich związany jest z losem ustawy; z tego więc względu, nawet w wypadku, gdy nowa ustawa daje władzy wykonawczej możność regulowania pewnych kwestyj w sposób analogiczny do ustawy poprzedniej, władza ta obowiązana jest bądź kwestje te uregulować ponownie, bądź osobnem rozporządzeniem, opartem na nowej podstawie prawnej, poprzednie rozporządzenia utrzymać w mocy. Wyjątek od tej zasady może zajść tylko wtedy, gdy prawodawca w nowej ustawie utrzymuje wyraźnie moc prawną rozporządzeń, wydanych na podstawie ustawy uchylonej.

Zastosowanie tego poglądu w zakresie przepisów prawnych, wydawanych przez Ministra Poczt i Telegrafów, prowadzi do rozbieżności z istniejącą w łonie Ministerstwa Poczt i Telegrafów praktyką administracyjną.

Na mocy art. 47 ustawy z dn. 3 czerwca 1924 r. (Dz. U. poz. 584) uchylona została ustawa z dn. 27 maja 1919 r. o wyłączności poczty, upadły więc — zgodnie z zacytowanym wyżej poglądem — wszystkie rozporządzenia Ministra Poczt (Min. Przemysłu i Handlu), wydane na podstawie tej ostatniej ustawy. Niemniej jednak niektóre z tych rozporządzeń stosowane są dotychczas przez Min. Poczt wobec braku nowych przepisów. Do takich należą np. rozp. Min. Poczt z dn. 7 kwietnia 1923 r. (Dz. U. poz. 317), rozp. Min. Poczt z 21 września 1923 r. (Dz. U. poz. 816), rozp. Min. Poczt z 14 sierpnia 1923 r. (Dz. U. poz. 821).

Kwestja II.

W związku z poglądem, że rozporządzenia oparte na ustawie upadają z chwilą jej zniesienia, powstaje następująca kwestja:

na podstawie ustawy z 2 sierpnia 1926 (Dz. U. poz. 443) został wydany szereg rozporządzeń Prezydenta z mocą ustawy, które w nagłówku powołują się na upoważnienie zawarte w tej ustawie.

Większość tych rozporządzeń niewątpliwie obowiązuje i wejdzie do Zbioru Praw. Tymczasem ustawa z 2 sierpnia 1926 upoważniająca Prezydenta R. P. do ich wydania—w art. 3 postanawia, iż „ustawa nin. obowiązuje do dnia ukonstytuowania się następnego Sejmu". Zresztą także art. 44 ust. 6 Konstytucji przewiduje, iż

pełnomocnictwa Prezydenta muszą być ograniczone „w czasie i w zakresie". Wynikałoby z tego, że ustawa z 2 sierpnia 1926 nie obowiązuje, lecz rozporządzenia, na jej podstawie wydane, obowiązują. Dopóki Zbiór Praw pomyślany był jako wydawnictwo prywatne, załatwienie tej sprawy było dość łatwe: można było wydrukować ustawę z 2 sierpnia 1926 kursywą, wskazując w ten sposób, iż ustawa ta formalnie wygasła, jednak jako podstawa dla ogł. w Zbiorze Praw rozporządzeń Prezydenta zachowała pewną doniosłość prawną. Z chwilą jednak, kiedy Zbiór Praw ma się stać zbiorem urzędowym, takie kompromisowe załatwienie jest niemożliwe i trzeba:

a) albo ustawę z 2 sierpnia 1926 uznać za obowiązującą i zamieścić ją w Zbiorze;

b) albo uznać za nieobowiązującą i nie zamieszczać jej w Zbiorze.

Kwestja III.

Zasadniczym warunkiem należytego uchylenia lub zmiany normy prawnej jest ogłoszenie normy derogującej względnie nowelizującej w organie urzędowym, który z mocy ustawy ma charakter organu promulgacyjnego. Zatem uchylenie przepisu, ogłoszonego w Dzienniku Ustaw, przez zamieszczenie przepisu derogującego w Monitorze Polskim lub w Dzienniku Urzędowym Ministerstwa, nie powoduje skutków prawnych. Ten sposób derogacji praktykowany jest jednak w niektórych Ministerstwach. Tak np. rozporządzenia Ministra Poczt, ogłoszone w Dz. Ustaw pod poz. 341 z 1922 r., 711 z 1923 r., 622 z 1924 r., uchylone zostały w Dzienniku Urzędowym Min. Poczt Nr. 19 z r. 1928. To samo dotyczy rozporządzeń poz. 342, 363, 615, 843, 927, 928 z 1922 r.

Zagadnienie komplikuje okoliczność, że Minister Poczt w ogłaszanych w Dzienniku Ustaw taryfach pocztowych sam niejednokrotnie upoważniał siebie samego do regulowania na przyszłość pewnych kwestyj w Dzienniku Urzędowym Min. Poczt np. co do obrotu przekazowego z poszczeg. krajami, wysokości opłat za telegramy zagraniczne i t. p.

Zachodzi konieczność zdecydowania, czy możliwe jest w przytoczonych wypadkach odstąpienie od zasad przyjętych w teorji prawa dla uniknięcia kolizji z praktyką administracyjną, czy też w tekście „Zbioru Praw" uwzględnić należy jedynie postulaty teoretyczne, niezależnie od konsekwencyj z takiem stanowiskiem związanych, lub też, czy nie jest możliwe znalezienie kompromisowego rozwiązania.

Kwestja IV.

W pewnym związku z kwestją III pozostaje następujące pytanie:

jeśli w Dzienniku Ustaw został ogłoszony przepis o charakterze instrukcyjnym, który do Dz. Ustaw niewątpliwie nie należy, czy przepis ten wskutek ogłoszenia w Dz. Ustaw nabrał charakteru prawa przedmiotowego, czy nie, czy zatem może być uchylony tylko przez normę opublikowaną w Dz. Ustaw, czy też np. przez przepis ogł. w Monitorze Polskim lub Dzienniku Urzędowym?

Referat Główny Zbioru Praw skłania się do poglądu, że wskutek publikacji w Dzienniku Ustaw przepis ten nabrał charakteru prawa przedmiotowego.

Kwestja V.

W Zbiorze Praw w wydaniu nieurzędowem zamierzano opuścić wszelkie podpisy pod ustawami i rozporządzeniami dla oszczędności miejsca. W związku z charakterem urzędowym Zbioru Praw powstaje pytanie, czy podpisy te można opuścić.

Referat Główny wyraził zapatrywanie, że podpisy te można opuścić w tekście Zbioru Praw, gdyż Zbiór Praw będzie tylko alegatem do rozporządzenia Prezydenta R. P. z mocą ustawy, a to rozporządzenie będzie oczywiście opublikowane w Dzienniku Ustaw R. P. z zachowaniem wszelkich form, t. j. z podpisami Prezydenta R. P. oraz wszystkich Ministrów.

W powyższych kwestjach Komitet wypowiedział swoje zapatrywanie [1]), które przyjęto jako dalszą dyrektywę.

Co do systematyki Zbioru, przedmiotem dyskusji komitetu były zestawienia, sporządzone przez Referat Główny, obrazujące podział tymczasowy przyjęty za podstawę prac referatów resortowych oraz systematykę przyjętą w szeregu zbiorów przepisów prywatnych i półoficjalnych, polskich i zagranicznych.

VI.

Dnia 9 maja 1931 za Nr. 5481 Prezydjum Rady Ministrów rozesłało do uzgodnienia międzyministerjalnego projekt ustawy o Zbiorze Praw. W porównaniu z projektem, którego tekst podaliśmy wyżej — nowy projekt wprowadził następujące zmiany:

W art. 1 ustęp 2 opuszczono wyraz „systematycznym".

W wierszu końcowym tego artykułu datę 1 stycznia 1931 zmieniono na 1 stycznia

[1]) Protokułów tego posiedzenia nie mamy.

1932. Do tego zatem terminu została przesunięta aktualizacja Zbioru Praw.

W art. 2 opuszczono ustęp pierwszy.

W art. 3 termin 1 stycznia 1931 zastąpiono terminem 1 stycznia 1932.

Jako drugi ustęp *art.* 3 dodano:

„Prezydent R. P. upoważniony jest do usuwania wyraźnych sprzeczności i oczywistych błędów w tekstach, pomieszczonych w Zbiorze Praw".

W art. 4 po wyrazach „w Zbiorze Praw" dodano „nie nabywają charakteru ustawy, o ile go poprzednio nie posiadały...".

W art. 5 termin 31 grudnia 1931 zmieniono na 31 grudnia 1933.

UZASADNIENIE
projektu ustawy o Zbiorze Praw

I. UWAGI OGÓLNE.

W pierwotnem założeniu Zbiór Praw opracowywany przez Komisję dla Usprawnienia Administracji Publicznej miał być zbiorem nieoficjalnym, podobnie, jak zbiór p. t. „Ustawodawstwo polskie", który ukazał się jako wydawnictwo nieurzędowe Ministerstwa Sprawiedliwości. Z porównania tych dwóch zbiorów wynikałoby, że zbiór opracowywany przez Komisję dla Usprawnienia Administracji Publicznej:

a) obejmowałby większy zakres przepisów, mianowicie nietylko przepisy zawarte w Dzienniku Praw względnie Dzienniku Ustaw, lecz także przepisy wydane przez organa dzielnicowe (Zarządy Ziem Wsch. Litwy Środkowej, władze b. dzielnicy pr., organa tymczasowe w b. zaborze austrjackim), a także ogłoszone w Monitorze Polskim do połowy roku 1919, t. j. w czasie, kiedy Monitor Polski był organem promulgacyjnym. Zbiór Praw obejmowałby zatem wszystkie przepisy, z wyjątkiem pochodzących od władz zaborczych i okupacyjnych, oraz z wyłączeniem pochodzących od władz województwa śląskiego.

b) Zbiór Praw byłby opracowany w systematycznym i rzeczowym układzie, podczas gdy „Ustawodawstwo polskie" jest ułożone w porządku chronologicznym. Tem samem korzystanie ze Zbioru Praw, bez posiłkowania się osobnemi skorowidzami, byłoby znacznie ułatwione.

Jakkolwiek Zbiór Praw nawet jako opracowanie prywatne stanowiłby bardzo znaczną pomoc zarówno dla urzędników jak i osób prywatnych i wzorem podobnych wydawnictw przedwojennych (Zbiór Piwockiego) uczyniłby sięganie od odnośnych oryginalnych organów publikacyjnych z reguły zbędnem, to jednak nie ulega wątpliwości, że całkowite uporządkowanie stanu prawnego dałoby się osiągnąć tylko w tej drodze, ażeby Zbiór Praw został uznany za publikację oficjalną, uchylającą wszystkie te przepisy, które w publikacji tej nie zostały zamieszczone. Tem samem stan prawny Rzeczypospolitej w dniu 1 stycznia 1932 r. byłby całkowicie sprecyzowany.

Ażeby Zbiór Praw odpowiedział temu zadaniu musi ukazać się jako publikacja z mocą ustawy.

Ten postulat da się urzeczywistnić w ramach ustępu 5 art. 44 Konstytucji w brzmieniu ustawy z dnia 2 sierpnia 1929 r. (Dz. U. R. P. Nr. 78, poz. 442), który postanawia, że: „Ustawa może upoważnić Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy, w czasie i w zakresie, przez tę ustawę wskazanych, jednakże z wyjątkiem zmiany Konstytucji".

W związku z powyższym przepisem Konstytucji projektuje się wydanie ustawy, która upoważni Prezydenta Rzeczypospolitej do wydania Zbioru Praw. (art. 1 projektu).

Ponieważ Konstytucja wymaga, ażeby ustawa wskazywała „czas" i „zakres" upoważnienia Prezydenta, przeto projekt przewiduje (art. 5), że upoważnienie Prezydenta gaśnie z dniem 31 grudnia 1933 r. Gdyby uchwalenie projektowanej ustawy uległo zwłoce, odnośny termin musiałby być oczywiście odpowiednio przesunięty. Co do zakresu pełnomocnictw, to zakres ten jest określony:

a) przez wyliczenie tych organów publikacyjnych, które mają być przedmiotem Zbioru Praw (art. 1),

b) wskazaniem, że przedmiotem Zbioru są przepisy ogłoszone po dzień 31 grudnia 1931 r.,

c) upoważnieniem Prezydenta Rzeczypospolitej do ustalenia tekstów jednolitych (art. 3) i w układzie rzeczowym (art. 1).

II. UWAGI SZCZEGÓŁOWE.

Do art. 1.

Nie wydaje się rzeczą konieczną zaznaczać wyraźnie w tekście ustawy, że Prezydent Rzeczypospolitej otrzymuje prawo „wydawania rozporządzeń z mocą ustawy". W myśl art. 44 Konstytucji Prezydent Rzeczypospolitej nie może wywiązać się inaczej z udzielonego mu upoważnienia do wydania Zbioru Praw, jak tylko w formie rozporządzenia z mocą ustawy, jeżeli wydanie tego Zbioru ma pociągnąć skutki prawne zakreślone w art. 2.

Pominięcie wzmianki o „rozporządzeniu z mocą ustawy" pozwala przejść do porządku nad kwestją, czy będze to j e d n o r o z p o r z ą d z e n i e z mocą ustawy, czy też szereg rozporządzeń. Nie przesądzając tej rzeczy ostatecznie, należy

jednak przypuszczać, że Zbiór Praw ukaże się jako całość w drodze jednego rozporządzenia Prezydenta.

Ustawa nie określa bliżej, co znaczy „układ rzeczowy". Określenie to przyjmuje się jako samo w sobie dostatecznie jasne.

Przy opracowywaniu Zbioru Praw przyjęto układ Zbioru według poszczególnych działów administracji (resortu). Prawo polityczne i urzędnicze wydzielono w osobny dział „ustrojowy".

Ten podział wydaje się najbardziej uzasadnionym, gdy się zważy, że układ Zbioru Praw ma służyć przedewszystkiem celom praktycznym, t. j. dla użytku urzędów oraz szerokich sfer obywateli, interesujących się poszczególnemi dziedzinami przepisów. Podział na resorty, chociaż nie pozbawiony zarzutów zarówno ze stanowiska przesłanek teoretycznych, jak i interesów samej administracji, jest podziałem powszechnie znanym, a wskutek tego nawet dla laików najbardziej dostępnym. Taki podział Zbioru może mieć również duże znaczenie praktyczne i oszczędnościowe, gdyż umożliwi rozprzedaż i przedruk poszczególnych części, przyczem części te odpowiadają z reguły całkowicie pod względem zakresu zawartych w nich przepisów potrzebom odnośnych urzędów resortowych.

Redagowanie Zbioru Praw ma brać pod uwagę „przepisy ogłoszone" w publikacjach, w art. 1 wymienionych. Rozstrzyga zatem sam fakt „ogłoszenia" w publikacjach, w art. 1 wymienionych. Ponieważ rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej o Zbiorze Praw (a tem samem i cały Zbiór Praw jako integralna część tego rozporządzenia) nie mogą być ogłoszone gdzie indziej, jak tylko w Dzienniku Ustaw R. P., przeto w związku z art. 1 projektu nasuwają się następujące kwestje:

Ustawa o Dzienniku Ustaw z 23 grudnia 1927 r. ustala zakres tych przepisów, które mają być w Dz. U. R. P. ogłaszane. Zakres ten jest w wielu wypadkach węższy od zakresu, w jakim ogłaszano przepisy w organach publicznych, mających dostarczyć materjału do Zbioru Praw, węższy nawet od zakresu publikacyj w poprzednich ustawach o Dzienniku Ustaw R. P.

Ograniczenie zakresu Zbioru Praw tylko do tych ram, jakie nakreśla ustawa z 23 grudnia 1927 r. w sprawie wydawania Dz. U. R. P., byłoby nierealne, a nawet obniżyłoby wartość Zbioru; byłoby nierealne — ponieważ przy każdym poszczególnym przepisie (a przepisów tych są dziesiątki tysięcy) trzebaby najpierw rozważyć, czy przepis ten podpada pod kryterja ustawy o Dz. U. R. P., gdyż tylko w tym wypadku byłby przedmiotem dalszego traktowania; obniżyłoby wartość Zbioru — ponieważ Zbiór Praw w ten sposób zredagowany nie zastąpiłby w sposób całkowity wszystkich publikacyj z przed 31 grudnia 1931 r. i nie dawałby jasnej odpowiedzi na to, co ostatecznie w Polsce obowiązuje, gdyż odnośnie do tych przepisów, które były ogłoszone w publikacjach wymienionych w art. 1, a w Zbiorze Praw nie zostały ogłoszone, zachodziłyby dwie możliwości:

a) że przepis nie został ogłoszony w Zbiorze Praw dlatego, ponieważ Prezydent Rzeczypospolitej uznał go za nieobowiązujący;

b) że przepis nie został ogłoszony w Zbiorze Praw dlatego, ponieważ nie mieści się w ramach publikacyj objętych ustawą z 23 grudnia 1927 r. o wydawaniu Dz. U. R. P., że zatem przepis ten bądź obowiązuje, bądź nie obowiązuje. Tem samem cały cel wydania Zbioru Praw byłby całkowicie chybiony, gdyż pozostawałaby w dalszym ciągu konieczność interpretacyjnego dochodzenia w poszczególnych wypadkach, czy pewne przepisy, nie zawarte w Zbiorze Praw, zachowały moc obowiązującą, czy też nie.

Jest niewątpliwie intencją projektowanej ustawy o Zbiorze Praw uporządkowanie stanu prawnego na dzień 31 grudnia 1931 r. w tym sensie, ażeby Zbiór Praw dał jasną odpowiedź odnośnie do wszystkich przepisów ogłoszonych w publikacjach wyszczególnionych w art. 1. Tem samem wskutek wydania Zbioru Praw publikacje te stają się bezprzedmiotowe i w tem właśnie polega główny cel Zbioru. Publikacje te mogą mieć odtąd pewne znaczenie prawne tylko dla ocenienia tych stanów prawnych, jakie istniały przed wejściem w życie Zbioru Praw.

Z powyższego przedstawienia rzeczy wynika pewna kolizja między Zbiorem Praw i jego ogłoszeniem w Dz. U. R. P. a ustawą z 23 grudnia 1927 r. o wydawaniu Dz. U. R. P., gdyż Zbiór Praw będzie zawierał niewątpliwie także takie przepisy, które się obecnie w Dz. U. R. P. nie mieszczą. Dla wyjścia z tej kolizji pozostawałaby tylko jedna droga, która jednak przedstawia się jako nierealna; trzebaby mianowicie wszystkie przepisy ogłoszone w publikacjach, o których mowa w art. 1, sklasyfikować i podzielić na dwie kategorje:

a) taką kategorję, która odpowiada postanowieniom ustawy z 23 grudnia 1927 r. o Dz. U. R. P.;

b) taką kategorję, która pozostaje poza zakresem ustawy z 23 grudnia 1927 r.

W konsekwencji trzebaby wydać dwa Zbiory Praw, z których jeden byłby ogłoszony w Dz. U. R. P., drugi zaś w innym organie (chyba w Monitorze Polskim). Dopiero oba te Zbiory łącznie byłyby w stanie odpowiedzieć zasadniczym po-

stulatom projekowanej ustawy o Zbiorze Praw, t. j. uchylić wszystkie przepisy, temi dwoma Zbiorami nie objęte i pozbawić aktualności wszystkie organa publikacyjne, wymienione w art. 1 projektu.

Projektowana ustawa nie zajmuje się wyraźnie poruszonym wyżej problemem, pozwala jednak załatwić go w sensie dla uporządkowania stanu prawnego najkorzystniejszym. t. j. przez wydanie jednego Zbioru Praw, obejmującego wszystkie przepisy obowiązujące i uchylającego wszystkie poprzednie organa publikacyjne. Z projektowanej ustawy wynika bowiem, w związku z art. 44 Konstytucji, że Prezydent Rzeczypospolitej wyda rozporządzenie z mocą ustawy, które to rozporządzenie będzie oczywiście ogłoszone w Dz. U. R. P. Zbiór Praw stanowić będzie załącznik do tego rozporządzenia.

Nie ulega wątpliwości, że w ten sposób pewna kolizja z ustawą z 23 grudnia 1927 r. o wydawaniu Dz. U. R. P. zostaje przesądzona na korzyść Zbioru Praw. Innemi słowy: dla celów ogłoszenia Zbioru Praw i tylko dla tego celu zostaje milcząco znowelizowana ustawa o Dzienniku Ustaw.

Ta kolizja z ustawą o wydawaniu Dz. U. R. P. nie ma jednak, praktycznie rzecz biorąc, głębszego znaczenia, gdyż:

a) organa publikacyjne, wymienione w art. 1 projektu, zawierają wprawdzie bardzo wiele takich przepisów, które nie mieszczą się w ramach ustawy o wydawaniu Dz. U. R. P., jednak, jak to w dotychczasowych pracach nad Zbiorem Praw stwierdzono, tylko minimalna część przepisów tego typu zachowała jeszcze moc obowiązującą i wejdzie do Zbioru Praw. Rozumie się zresztą samo przez się, że „przepisami" w rozumieniu art. 1 projektu nie będą przepisy o charakterze instrukcyjnym, a także odezwy, nominacje i t. p., które często w odnośnych publikacjach były zamieszczane;

b) przepisy tego typu, jako pochodzące oczywiście wyłącznie od organów odpowiadających obecnie kompetencjami Radzie Ministrów względnie poszczególnym Ministrom (inaczej bowiem podpadają pod ustawę o wydawaniu Dz. U. R. P.) będą mogły być z łatwością znowelizowane w drodze rozporządzeń Rady Ministrów względnie poszczególnych Ministrów i przeniesione przy tej sposobności z Dz. U. R. P. do innego organu publikacyjnego (analogicznie, jak to w swoim czasie zrobiono z ogłoszonemi mylnie w Dzienniku Ustaw statutami organizacyjnemi niektórych Ministerstw, które następnie przeniesiono do Monitora Polskiego).

Praktycznie zatem sprawa ta trudności nie nastręcza, w każdym razie trudności takich, któreby można porównać z trudnościami, o których poprzednio wspomniano, t. j. koniecznością wydania dwóch odrębnych Zbiorów Praw.

Zawarte w art. 1 wyliczenie publikacyj, które mają być wykorzystane dla Zbioru Praw, nie powinno nastręczać wątpliwości.

Jak poprzednio wspomniano, przepisy wydane przed 31 grudnia 1931 r., lecz mające wejść w życie w terminie późniejszym, będą oczywiście zamieszczone w Zbiorze Praw, gdyż Zbiór ten ma zawierać wszystkie przepisy obowiązujące, ogłoszone po koniec roku 1931. Jednak skutki prawne takich przepisów będą brane pod uwagę tylko o tyle, o ile te przepisy wchodzą w życie najpóźniej do 1 stycznia 1932 r. Stanowisko takie jest potrzebne ze względu na parę konkretnych wypadków (np. ustawa o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. R. P. Nr. 80 z r. 1930), dla uzgodnienia Zbioru z niektóremi bardzo zasadniczemi przepisami, które wchodzą w życie z dniem 1 stycznia 1932 r. Gdyby data 31 grudnia 1931 r. miała z jakichkolwiek powodów w przyszłej ustawie ulec zmianie, w takim razie i odnośny wyjątek stałby się aktualny.

Do art. 3.

Upoważnienie do ogłoszenia w Zbiorze Praw t. zw. jednolitych tekstów jest oczywiście niezbędne, jeżeli Zbiór Praw ma odpowiedzieć swemu zadaniu i nie jest nowością, gdy Rząd z upoważnień takich, zawartych w poszczególnych ustawach, korzysta. Upoważnienie zawarte w art. 3 idzie nieco dalej, upoważnia bowiem Prezydenta Rzeczypospolitej do ogłoszenia tekstów jednolitych „z uwzględnieniem wszystkich zmian". Zmiany (nowelizacja) przepisów mogą się dokonywać w sposób dwojaki:

a) albo expressis verbis, t. j. w ten sposób, że norma późniejsza w miejsce poszczególnych postanowień normy wcześniejszej, wyraźnie wskazanych, podstawia nowe teksty, które jako integralna część wchodzą w skład normy dawniejszej;

b) albo w ten sposób, że norma późniejsza, nie powołując się wyraźnie na poszczególne postanowienia normy wcześniejszej, reguluje zawartą w nich materję w sposób odmienny, a tem samem odnośne części normy wcześniejszej uzupełnia, zmienia lub kasuje.

W pierwszym wypadku ustalenie jednolitego tekstu jest łatwe i wchodzi jedynie w zakres roboty kompilacyjnej.

W drugim wypadku ustalenie tekstu jednolitego jest trudniejsze i wchodzi w zakres roboty kodyfikacyjnej.

Oczywistą jest rzeczą, że — jeśli Zbiór Praw ma podać to, co obowiązuje, a uchylić to, co nie

obowiązuje — musi być dokonane ustalenie tekstów jednolitych, zarówno w jednym jak i w drugim wypadku.

Do art. 4.

Przepisy, które wejdą do Zbioru Praw, są różnego pochodzenia nietylko pod względem źródeł publikacyjnych, ale i pod względem swego ciężaru gatunkowego. Są to przepisy pochodzące zarówno od władz posiadających uprawnienia ustawodawcze, jak i od organów władzy wykonawczej różnych stopni. Było jednem z kapitalnych zagadnień projektowanej ustawy o Zbiorze Praw, czy Prezydent Rzeczypospolitej w drodze rozporządzenia z mocą ustawy ma wydać jedynie te przepisy, które mają charakter ustawodawczy, wszystkie zaś inne przepisy ma wydać Rząd (Rada Ministrów, poszczególni Ministrowie), którzy do tego celu specjalnych pełnomocnictw nie potrzebują, czy też cały Zbiór ma być wydany w drodze rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z mocą ustawy. Z odpowiedzią na to pytanie łączą się kwestje natury prawnej i natury technicznej.

Zagadnienie natury prawnej przedstawia się jako pytanie, czy wszystkie normy ogłoszone w Zbiorze Praw w formie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej będą mogły być uchylone względnie zmienione tylko w tej samej formie, t. j. aktem ustawodawczym; czy zatem odnośnie do tych wszystkich aktów zostaną uchylone uprawnienia Rady Ministrów i poszczególnych Ministrów, zawarte w różnych ustawach, a upoważniające te czynniki do wydawania norm wykonawczych?

Jako kwestja natury technicznej nasunęło się pytanie, czy Zbiór Praw ma być zrobiony przy zastosowaniu normalnego trybu regulującego bieg t. zw. spraw legislacyjnych w obrębie Ministerstw, czyli — czy Zbiór ten ma powstać ze skompilowania fragmentów opracowanych przez poszczególne urzędy centralne w zwykłym trybie ich normalnych zajęć, czy też opracowanie tego Zbioru, jako całości, ma być powierzone osobnemu ciału i przeniesione do centrum wszystkich prac Rządu o charakterze zasadniczym, t. j. do Prezydjum Rady Ministrów.

Względy natury praktycznej, których bliżej uzasadniać nie potrzeba, jako jedynie racjonalną wskazały drogę scentralizowania całej pracy nad Zbiorem Praw. Tą metodą w stosunkowo krótkim czasie (gdy się zważy ogrom materjału), bez dodatkowego obarczania pracą wszystkich Ministerstw, został Zbiór Praw niemal całkowicie opracowany. Zbiór ten, według pierwotnego planu zamierzony tylko jako praca Komisji dla Usprawnienia Administracji Publicznej, zatem Zbiór nieoficjalny, będzie musiał być oczywiście poddany odpowiedniemu przerobieniu w związku z daleko idącemi pełnomocnictwami Prezydenta Rzeczypospolitej, z któremi Komisja dla Usprawnienia Administracji Publicznej zgóry liczyć się nie mogła. Jednak dotychczasowe doświadczenie wykazało niezbicie, że i ta praca dodatkowa winna być dokonana trybem dotychczasowym. Aparat poszczególnych Ministerstw, obarczony bieżącą pracą, nie jest nastawiony na tak wielką pracę dodatkową, która, jeżeli ma być wykonana z pożytkiem, musi być wykonana szybko i według jednolitych zasad, zarówno pod względem technicznym jak i co do sposobu interpretowania przepisów prawnych. Wszelka rozbieżność w tym względzie obniżyłaby wartość Zbioru. Ponieważ z powodów wyżej przytoczonych Rząd projektuje wydanie Zbioru Praw jako całości w drodze rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z mocą ustawy, art. 4 projektu ma na celu zabezpieczyć Radzie Ministrów i poszczególnym Ministrom zastrzeżone im w poszczególnych ustawach uprawnienia do wydawania przepisów wykonawczych, mimo, iż te przepisy, w swoim czasie przez nich wydane, będą ogłoszone w Zbiorze Praw niejednokrotnie w tekście ustalonym przez Prezydenta Rzeczypospolitej. Projektowany art. 4 postanawia, że akty ogłoszone w Zbiorze Praw mogą ulegać zmianom w granicach tych przepisów, na podstawie których były w swoim czasie wydane, innemi słowy: wydanie tych przepisów w Zbiorze Praw w drodze rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej nie narusza w niczem uprawnienia właściwych czynników do zmiany względnie uchylenia tych przepisów.

Do art. 5.

Artykuł ten wobec postanowienia art. 44 ustęp 5-ty Konstytucji nie wymaga bliższego uzasadnienia. Termin 31 grudnia 1933 r. zależnie od dalszych losów projektowanej ustawy, ulegnie ew. zmianie.

W związku z tym artykułem powstają jeszcze następujące dwie kwestje:

a) sprawa prostowania ewentualnych błędów po wygaśnięciu upoważnień Prezydenta, zawartych w art. 5. W tym celu są wystarczające upoważnienia zawarte w ustawie o wydawaniu Dz. U. R. P.

b) sprawa stosunku prawnego między Zbiorem Praw a temi przepisami jakiegokolwiek pochodzenia, które będą wydane przez właściwe czynniki w czasie od dnia 1 stycznia 1932 r. do tego dnia, w którym wejdzie w życie Zbiór Praw. Kwestja ta zdaje się również nie nastręczać trudności, gdyż Zbiór Praw, w jakimkolwiek terminie wejdzie w

życie, będzie ustalał stan prawny w dniu 31 grudnia 1931 r. Ustalenie stosunku późniejszych przepisów do Zbioru Praw jest kwestją interpretacji.

Do art. 6 i 7.

Artykuły te nie wymagają bliższego uzasadnienia.

W związku z faktem, iż Rząd, rozsyłając do uzgodnienia powyższy projekt ustawy—wstąpił na drogę nadania Zbiorowi Praw charakteru autentycznego, w dniu 1 czerwca 1931 odbyło się w Prezydjum Rady Min. posiedzenie Referatu Głównego

Po posiedzeniu tem, po ustaleniu, w jakiem stadjum znajduje się materjał po koniec 1930 r. zdecydowano aktualizować Zbiór w dalszym ciągu dotychczasowym trybem po koniec 1931 r., a po dokonaniu tego przystąpić dopiero do sporządzania tekstów jednolitych względnie autentycznych.

Ze względu na konieczność jak najściślejszej współpracy referentów i koreferentów zdecydowano, że należy powiększyć liczbę koreferentów, którzy na razie są nadmiernie obarczeni.

Pod względem techniki pracy zdecydowano, iż przy sporządzaniu tekstów jednolitych nie będzie się niszczyć podstawowego materjału (wycinać, skreślać i t. d.) gdyż materjał ten musi być zachowany jako podstawa pracy zarówno referentów jak koreferentów, którzy bez tego nie mogliby krytycznie ocenić, skąd i na jakiej podstawie powstały teksty jednolite.

Jeżeli chodzi o stan prac dotychczasowych, skonstatowano, że (z nielicznemi wyjątkami) cały materjał jest zaktualizowany już pod koniec 1930 r. i znajduje się u koreferentów.

W związku z temi wynikami konferencji oraz zważywszy, że dotychczasowe obowiązki referentów i koreferentów dotyczyły tylko materjału po koniec r. 1930 oraz, że zachodzi potrzeba powiększenia liczby koreferentów, Komisja Uspr. Adm. Publ. w lipcu 1931 za Nr. 9338/VI zwróciła się do referentów i koreferentów z następującem pismem:

W związku z projektowaną przez Rząd ustawą o wydaniu Zbioru Praw, jako zbioru autentycznego, zachodzi potrzeba:

1) dalszego zaktualizowania opracowanego dotąd materjału — po koniec 1931 roku:

2) przystosowania całego tego materjału, przygotowywanego dotąd jako zbiór nieoficjalny — do wymogów i form zbioru oficjalnego.

W projektowanej ustawie specjalny nacisk położony jest na opracowanie tekstów jednolitych tych przepisów, które wejdą do zbioru.

Po uchwaleniu przez Sejm projektowanej ustawy, a może nawet już po uchwaleniu projektu przez Radę Ministrów, Referat Główny opracuje szczegółową instrukcję dotyczącą czynności, o których mowa wyżej pod 2). Do tego czasu aktualizowanie zbioru będzie się odbywało sposobem dotychczasowym, według wydanych w swoim czasie przez Referat Główny regulaminów i instrukcyj.

Instrukcja dotycząca prac, o których mowa pod 2) w każdym razie będzie stała na stanowisku, że przy opracowywaniu tekstów jednolitych materjał dotychczas opracowany nie może ulec zniszczeniu, w przeciwnym bowiem razie Referat Główny, otrzymawszy w swoim czasie do wglądu i ostatecznej aprobaty teksty jednolite, nie mógłby stwierdzić, z jakiego źródła te teksty powstały. Dla ułatwienia jednak referatom resortowym będzie przewidziane w powyższej instrukcji, że te części opracowanego dotąd materjału, które nie podlegają żadnym zmianom i mogą wejść w skład zbioru autentycznego w obecnej postaci, nie będą sporządzane po raz drugi, lecz będą zużytkowane także do zbioru autentycznego.

W wyniku tej korespondencji referaty pozostały w dalszym ciągu w rękach dotychczasowych referentów, z wyjątkiem referatu Przemysłu i Handlu, który objął p. Ludomir Kaczmarkiewicz, radca prawny w Prezydjum Rady Ministrów. Liczba koreferentów powiększyła się o pp. Bolesława Kozłowskiego sędziego N. T. A. (referat działu Robót Publicznych) i p. Popieleckiego sędziego w Ministerstwie Sprawiedliwości (koreferat działu Pracy i Opieki Społecznej).

W ramach tej organizacji praca nad Zbiorem Praw potoczyła się w dalszym ciągu. Stwierdza to m. i. sprawozdanie Komisji U. A. P. za czas od 1 kwietnia do 30 czerwca 1932 (w Nr. 15 Gazety Administracji i P. P. z dnia 1 sierpnia 1932), w którem ogłoszono, że „Kontynuowano prace nad zaktualizowaniem przygotowanego do publikacji materjału po dzień 31 grudnia 1931 r.".

Według sprawozdania Komisji U. A. P. ogłoszonego w Nr. 21 Gazety Admin. i P. P. z dnia 1 listopada 1932 „prace nad Zbiorem Praw zawieszono do czasu ekspirowania okresu pełnomocnictw rządowych".

Pełnomocnictwa te zostały udzielone Rządowi ustawą z dnia 17 marca 1932 „o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy" (Dz. Ust.

poz. 165). W szczególności art. 1 przewidywał upoważnienia „w zakresie uporządkowania stanu prawnego w Państwie" (z terminem do dnia, na który zostanie zwołany Sejm na najbliższą sesję zwyczajną) oraz „w zakresie organizacji administracji publicznej" (z terminem do dnia 31 grudnia 1934, a więc prawie dwuletnie). Te ostatnie obejmowały m. i. także „ustalanie właściwości i toku instancyj oraz zmiany lub wydawanie nowych przepisów we wszystkich dziedzinach postępowania administracyjnego". Na tej podstawie Rząd zamierzał dokonać na szeroką skalę dekoncentracji kompetencyj w obrębie całej administracji państwowej. Gdy ponadto Rząd przystąpił niebawem do prac nad „małą ustawą samorządową", dalsze kontynuowanie prac nad Zbiorem Praw wydawało się niewłaściwe do czasu przeprowadzenia zapowiedzianych daleko idących zmian w ówczesnym stanie prawnym.

Zmiana ustroju samorządu terytorjalnego dokonana została ustawą z dnia 23 marca 1933 r. (Dz. U. poz. 294). Dekoncentracja w zakresie wszystkich resortów nastąpiła na podstawie rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z 28 grudnia 1934 (Dz. U. poz. 976). Prace nad Zbiorem Praw można było zatem podjąć na nowo z początkiem roku 1935. W tym czasie Komisja dla Usprawnienia Administracji Publicznej już nie istniała, gdyż czynności jej ustały w październiku 1933 r. [1]).

[1]) Por. sprawozdanie komisji budżetowej (druk Nr. 800 cz. 4) z 31 stycznia 1934 oraz *R. Hausnera* „Poczynania organizacyjno-oszczędnościowe w Polsce w latach 1918—1935" (Warszawa 1935) na str. 211.

Udział czynnika kolegjalnego w administracji ogólnej.

(Ciąg dalszy).

IV.

Po omówieniu norm prawnych, wydanych po wejściu w życie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o organizacji i zakresie działalania władz administracji ogólnej, przewidujących udział czynnika obywatelskiego w sprawowaniu administracji publicznej, przychodzi obecnie kolej na rozpatrzenie przepisów z tegoż okresu czasu, przewidujących udział czynnika kolegjalnego, złożonego wyłącznie lub w przeważającej części z elementu urzędniczego.

Dla uniknięcia ewentualnych nieporozumień wypada jednak zaznaczyć, iż podane w końcu rozdziału I kryterjum klasyfikacyjne, rozróżniające udział czynnika kolegjalnego w administracji ogólnej bądź w formie udziału czynnika obywatelskiego, bądź w formie kolegjów urzędniczych, ma znaczenie przeważnie teoretyczno-porządkowe, grupujące całokształt obfitego materjału ustawodawczego według dwóch głównych aspektów.

W świetle obowiązujących przepisów szczególnych przeprowadzenie dokładnej linji demarkacyjnej i ścisłe rozgraniczenie obu tych grup kolegjów współdziałających w wykonywaniu zadań administracji publicznej nasuwa niekiedy znaczne trudności, gdyż niezawsze można z całą pewnością orzec, czy dane kolegjum posiada skład czysto urzędniczy, czy też skład mieszany urzędniczo-obywatelski. Wystarczy powołać się na udział w tych kolegjach delegatów samorządu terytorjalnego, których nie w każdym przypadku można uznać za przedstawicieli ludności, lecz często raczej za rzeczników interesu publicznego.

Ponieważ w rozdziale III omówiliśmy kolegja, w których niewątpliwie czynnik obywatelski bywał reprezentowany, przeto tu rozpatrzymy przypadki działalności zarówno kolegjów czysto urzędniczych, jak i kolegjów o składzie mieszanym, w których element urzędniczy ma wyraźną przewagę — szczególnie z merytorycznego, nie liczbowego, punktu widzenia.

1. *Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r. o wojskowych zasiłkach wojennych (Dz. U. poz. 268)* postanowiło m. in.

Art. 1. Prawo do wojskowego zasiłku wojennego ze Skarbu Państwa przysługuje rodzinom osób . . .

Art. 21. Do rozstrzygania o roszczeniu zasiłkowem, do asygnowania, trzymania w ewidencji zasiłków, przyznanych i wstrzymania wypłaty zasiłków, jako też do orzekania o obowiązku zwrotu nienależnie pobranych zasiłków — powołane są przy powiatowych władzach administracji ogólnej powiatowe, a w m. st. Warszawie oraz w miastach, stanowiących samoistne powiaty miejskie — miejskie komisje zasiłkowe w następującym składzie:

1) kierownik powiatowej władzy administracji ogólnej lub jego zastępca jako przewodniczący,

2) przedstawiciel miejscowej władzy skarbowej,

3) delegat sejmiku (rady) powiatowego (ej) względnie rady miejskiej.

Przy rozpatrywaniu w powiatowej komisji zasiłkowej spraw mieszkańców miast, wydzielonych z powiatowego związku komunalnego, lecz pod względem administracyjnym podległych powiatowej władzy administracji ogólnej, w miejsce delegata sejmiku powiatowego wchodzi delegat odnośnej rady miejskiej

Przeciw orzeczeniom powyższych komisyj służy stronom w terminie 14-dniowym, licząc od dnia doręczenia im orzeczenia, prawo odwołania się do właściwej wojewódzkiej komisji zasiłkowej, której decyzja jest ostateczna. Odwołania należy wnosić przez tę władzę, która wydała zaskarżone orzeczenie.

W skład wojewódzkiej komisji zasiłkowej wchodzą:

1) wojewoda lub jego zastępca, jako przewodniczący,

2) przedstawiciel izby skarbowej,

3) delegat wojewódzkiego samorządu

Aż do czasu zorganizowania wojewódzkiego samorządu w skład komisji wejdzie wyznaczony przez wojewodę członek rady miejskiej tego miasta, w którem urząd wojewódzki ma swą siedzibę.

W wypadkach, objętych artykułem 1 pkt. . . . mogą być czynności komisyj zasiłkowych poruczone rozporządzeniem Rady Ministrów powiatowym i wojewódzkim władzom administracji ogólnej.

Zgodnie z uwagami co dopiero poczynionemi stwierdzić należy, iż jakkolwiek w komisjach zasiłkowych zasiada również delegat samorządu terytorjalnego, to jednak trudno w tym przypadku mówić o udziale czynnika obywatelskiego; ów delegat reprezentuje tu raczej samorząd terytorjalny jako taki, występując w charakterze przedstawiciela jednego z organów władzy państwowej. Zresztą całokształt przepisów, zawartych w art. 21, wskazuje wyraźnie na wybitnie urzędowy charakter komisyj zasiłkowych, a końcowy ustęp przytoczonego artykułu zawiera nawet upoważnienie do przekazania powiatowym i wojewódzkim władzom administracji ogólnej niektórych czynności zastrzeżonych zasadniczo wspomnianym komisjom.

Komisjom zasiłkowym przyznany został samodzielny zakres działania z prawem wydawania wiążących orzeczeń, zastępujących w pełni decyzje władz administracji ogólnej. Na wzór normalnego orzecznictwa władz administracyjnych przewidziano możność odwołania się od orzeczeń powiatowych komisyj zasiłkowych do komisyj działających przy urzędach wojewódzkich. Zasada dwuinstancyjności została zatem w pełni uwzględniona.

Jakkolwiek rozporządzenie nie mówi nic o trybie wydawania orzeczeń, to jednak nie ulega wątpliwości, że uchwały zapadają kolegjalnie i przechodzą większością głosów członków zasiadających w tych komisjach. Mamy tu przeto przypadek konsekwetnie przeprowadzonego systemu kolegjalnego w administracji.

2. Nieobowiązujące już dziś *rozporządzenie Ministra Robót Publicznych i Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych z dnia 27 stycznia 1928 r. o ruchu pojazdów mechanicznych na drogach publicznych (Dz. U. poz. 396)* zawierało w interesującej nas kwestji przepisy następujące.

§ 57. (1) Do samodzielnego prowadzenia pojazdów upoważnione są osoby, które posiadają pozwolenie na prowadzenie pojazdów . . .

§ 60. Jeżeli nie zachodzą przeszkody . . . wojewódzka władza administracji ogólnej zawezwie interesowanego do . . . poddania się egzaminowi w wyznaczonym terminie.

§ 61. (1) Egzamin odbywa się przed komisją egzaminacyjną, w której skład wchodzą wyznaczeni przez wojewodę (Komisarza Rządu na m. st. Warszawy) urzędnik wojewódzkiej okręgowej dyrekcji robót publicznych (wydziału robót publicznych, oddziału ruchu ulicznego komisarjatu rządu miasta stołecznego Warszawy), jako przewodniczący i urzędnik wydziału bezpieczeństwa publicznego.

W razie różnicy zdań decyduje głos przewodniczącego.

§ 63. (1) Jeżeli wynik egzaminu jest pomyślny, wojewódzka władza administracji ogólnej wydaje pozwolenie na prowadzenie . . . pojazdów mechanicznych . . .

Jak widzimy, komisje egzaminacyjne miały charakter czysto urzędniczy, przyczem nie posiadały one prawa do wydawania decyzyj; były one powołane tylko do ustalenia kwalifikacyj osób ubiegających się o pozwolenie na prowadzenie pojazdów mechanicznych; wydawanie decyzyj (pozwoleń) zostało zastrzeżone urzędom wojewódzkim. A więc komisje egzaminacyjne działały jedynie jako organ pomocniczo-techniczny wojewódzkich władz admininistracji ogólnej.

Omawiane rozporządzenie zostało zastąpione przez *rozporządzenie Ministra Komunikacji i Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych z dnia 15 stycznia 1933 r. (Dz. U. poz. 55)*, które nie przewiduje już istnienia wspomnianych komisyj egzaminacyjnych. Rozporządzenie z dnia 15 stycznia 1933 r. poszło po linji poruczenia czynności technicznych instytucjom społecznym i zawodowym (§§ 17, 58 — 60). Obecnie urzędy wojewódzkie wydają w tej mierze pozwolenia na zasadzie świadectw wystawianych przez wspomniane instytucje.

Takie postawienie sprawy wkracza wprawdzie formalnie poza ramy omawianego zagadnienia, jednak merytorycznie pozostaje z niem w ścisłym związku, gdyż w tym przypadku pra-

wodawca, zamiast tworzyć jakiekolwiek kolegjum, posunął się znacznie dalej, bo przelał wprost pewne funkcje na organizacje obywatelskie, zastrzegając urzędom państwowym jedynie wydawanie końcowych decyzyj.

3. W myśl art. 25 i 26 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 lipca 1927 r. o inspekcji pracy (Dz. U. poz. 590) nakaz inspektora pracy, który wymaga zmiany urządzeń technicznych lub sposobów produkcji może być zaskarżony do specjalnej komisji przy właściwym wojewodzie. Komisja ta składa się z wojewody, albo wyznaczonego przezeń zastępcy, jako przewodniczącego, z okręgowego inspektora pracy oraz urzędnika, wyznaczonego przez wojewodę z pośród urzędników odnośnego działu administracji. W sprawach higjeny pracy w skład komisji wchodzi nadto przedstawiciel działu sanitarnego w urzędzie wojewódzkim, wyznaczony przez wojewodę. Jeżeli skarga nie została przez komisję wojewódzką uwzględniona, zakładowi przysługuje prawo odwołania się do komisji przy Ministrze Opieki Społecznej. Szczegółowe określenie sposobu powoływania i trybu urzędowania komisyj zostało odesłane do rozporządzenia wykonawczego.

Wydane w tej mierze *rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 2 kwietnia 1928 r. o komisjach specjalnych, powołanych do rozstrzygania skarg na nakazy inspektorów pracy (Dz. U. poz. 497)* głosi m. in.:

§ 4. Skład komisji każdorazowo ustala przewodniczący w zależności od charakteru rozpoznawanej sprawy zgodnie z art. 25 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 lipca 1927 r. o inspekcji pracy. Na posiedzeniu komisji z urzędu przewodniczy wojewoda lub wyznaczony przez niego zastępca. Referentem sprawy na posiedzeniu komisji jest z urzędu okręgowy inspektor pracy lub też jego zastępca.

§ 6. Decyzja komisji zapada większością głosów, a w razie równości głosów rozstrzyga głos przewodniczącego. Decyzja winna być wydana na piśmie, należycie pod względem prawnym i faktycznym uzasadniona, oraz podpisana przez przewodniczącego i wszystkich członków. Protokuł posiedzenia podpisują przewodniczący i wszyscy członkowie oraz protokulant wyznaczony przez wojewodę. Członkom komisji przysługuje prawo zgłoszenia do protokułu odrębnego zdania.

Jeżeli stan faktyczny sprawy nasuwa jakiekolwiek wątpliwości, komisja może bądź sama przeprowadzić badania na miejscu, bądź delegować w tym celu jednego lub więcej członków komisji, komisja może też powołać rzeczoznawców dla zbadania sprawy i wydania opinji.

Podobnie jak w przypadku przytoczonym w pkt. 1 niniejszego rozdziału mamy tu do czynienia z kolegjum urzędniczem, działającem samoistnie, wydającem decyzje, zaskarżalne do analogicznego kolegjum przy władzy centralnej. Wreszcie i tu czynności komisji są sprawowane według systemu kolegjalnego. Ten ostatni moment został nawet uwypuklony i obwarowany przez powołane rozporządzenie wykonawcze (§ 6), decyzje bowiem komisyj mają być podpisywane przez wszystkich członków, a nadto każdemu członkowi komisji zagwarantowano wyraźnie możność zgłoszenia do protokułu votum separatum.

4. *Rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej i Ministra Skarbu z dnia 20 kwietnia 1928 r. o zaopatrzeniu osób cywilnych, poszkodowanych w związku z działaniami Wojska Polskiego w dniach 12—15 maja 1926 r. (Dz. U. poz 517)* przepisało m. in.:

§ 6. Osoby poszkodowane na zdrowiu i pozostali po zabitych i zmarłych zgłaszają roszczenie do zaopatrzenia powiatowym władzom administracji ogólnej . . .

§ 7. . . . Urząd wspomniany wyżej, przekazuje po dokonaniu . . . dochodzenia i badania lekarskiego odnośne akta — komisji kwalifikującej do zaopatrzenia osób cywilnych, poszkodowanych w dniach 12—15 maja 1926 r przy urzędzie wojewódzkim . . .

§ 8. Komisja kwalifikująca wydaje orzeczenie: a) w sprawie związku poszkodowania na zdrowiu lub śmierci z działaniami w dniach 12—15 maja 1926 r., b) w sprawie stopnia utraty zdolności zarobkowej.

W skład komisji kwalifikującej wchodzą w charakterze członków z głosem rozstrzygającym: a) naczelnik wydziału pracy i opieki społecznej, względnie kierownik oddziału . . . jako przewodniczący, b) lekarz urzędowy, wyznaczony przez wojewodę . . . c) przedstawiciel izby skarbowej.

Referentem komisji kwalifikującej jest urzędnik, wyznaczony przez wojewodę . . .

§ 9. Orzeczenie komisji kwalifikującej stanowi podstawę do przyznania i wymierzenia zaopatrzenia . . .

§ 10. Od orzeczenia komisji kwalifikującej przysługuje interesowanym, w ciągu 30 dni od daty doręczenia, odwołanie za pośrednictwem urzędu wojewódzkiego . . . do komisji odwoławczej dla spraw zaopatrzenia osób cywilnych, poszkodowanych w dniach 12—15 maja 1926 r., przy Ministerstwie Pracy i Opieki Społecznej . . .

Komisje kwalifikujące posiadały, jak widzimy, skład wyłącznie urzędniczy. Mimo użytych określeń „wydaje orzeczenia" i „członków z głosem stanowczym" (§ 8), wspomniane komisje nie posiadały prawa wydawania decyzyj w ścisłem tego słowa znaczeniu, a ich orzeczenia — zgodnie z przepisem § 9 — stanowiły tylko podstawę do wydawania decyzyj przez kompetentne władze (skarbowe). Komisje kwalifikujące posiadały przeto charakter fachowo-opinjodawczy z tem jednak, że ich orzeczenia były dla urzędów przesądzających meritum sprawy (przyznających zaopatrzenie) prawnie wiążące.

(C. d. n.).

Orzecznictwo Sądu Najwyższego.

Odpowiedzialność karna zeznających pod przysięgą stron w procesie cywilnym (art. 140 k. k. w związku z art. 323 i nast. k. p. c.).

1. W fazie poprzedzającej odebranie przysięgi lub zapewnienia zastępującego przysięgę niema odpowiedzialności karnej za fałszywe zeznania strony, zeznającej w trybie przepisów o przesłuchaniu stron w procesie cywilnym (art. 323 i nast. k. p. c.), gdyż sąd uprzedza w tym wypadku tylko o powinności zeznawania prawdy (§ 3 art. 323 k. p. c.), a nie o odpowiedzialności karnej za fałszywe zeznanie (p. art. 329 k. p. c.).

2. W razie jednak nakazu sądu stwierdzenia zeznanych przez stronę okoliczności pod przysięgą (art 326 k. p. c.), następuje realizacja warunku odpowiedzialności karnej, przewidzianego w art. 130 § 2 k. k., niezależnie od tego, czy sąd uprzedza o odpowiedzialności i niezależnie od tego, czy świadek, ewentualnie strona jeszcze raz zeznanie powtarza, czy też tylko potwierdza swoje poprzednie zeznanie (art. VI § 7 przep. wprow. k. p. c.).

3. Obowiązujący kodeks karny nie zawiera odrębnych przepisów dla odpowiedzialności stron, zeznających w procesie cywilnym pod przysięgą lub zapewnieniem zastępującem przysięgę (art. VI § 7 przep. wprow. k. p. c.), przeto odpowiedzialność karna strony jest taka sama, jak odpowiedzialność karna świadka (art. 140 k. k.) (20 III 36 Nr. 1 K. 1271/35).

Okazanie pomocy przez osobę najbliższą do zbycia rzeczy przez przestępstwo uzyskanych (art. 148 i 160 k. k.).

1. Udzielenie sprawcy przestępstwa nieumówionej zgóry pomocy do ukrycia rzeczy uzyskanych zapomocą tego przestępstwa nie podpada pod art. 148 § 1 k. k., lecz stanowi swoiste przestępstwo z art. 160 k. k.

2. Sprawca nie jest wolny od kary z art. 160 k. k., gdy osoba, której pomaga do ukrycia lub zbycia rzeczy, uzyskanych zapomocą przestępstwa, jest jego najbliższą.

3. Pomoc w zbyciu lub ukryciu rzeczy, uzyskanych zapomocą przestępstwa może się wyrazić także w nieprzeszkadzaniu umieszczenia rzeczy w miejscu znajdującem się w rozporządzeniu danej osoby (26 XI 35 r. Nr. 3 K 1337/35).

Pojęcie niedbalstwa (art. 11 rozp. Prez. Rzplitej z 24 X 34 r. o niektórych przestępstwach przeciwko bezpieczeństwu Państwa (Dz. U. poz. 851).

Niedbalstwo, określone w art. 11 rozp. Prez. Rzplitej z 24 października 1934 r. (Dz. U poz. 851) zachodzi w wypadku winy nieumyślnej sprawcy. Przechowanie tajnego dokumentu wbrew rozkazowi władzy przełożonej w takiem miejscu, iż sprawca zdawał sobie sprawę z możności wyjęcia go stamtąd z łatwością przez osobę zainteresowaną, stanowi niedbalstwo, przewidziane przez art. 11 cytowanego rozporządzenia (4 XII 35 r. Nr. 1 K. 1572/35.

Loterja a hazard (art. 114 u. k. s. z 18 III 32 r. Dz. U. Nr. 34 poz. 355).

Najistotniejszą różnicą między loterją a hazardem jest brak ryzyka dla jednej ze stron w loterji, a obustronność ryzyka choćby niejednoosobowego w hazardzie (12 XI 35 r. Nr. 3 K. 1210/35).

St. Czerwiński.

W. TRZCINSKI

Powiat Słonimski w liczbach w 1934 r.

Monografja statystyczno-gospodarcza.

(Ciąg dalszy).

Historja pow. słonimskiego jest w dużym stopniu historją m. Słonima, którą już opisałem.

Zabytki historyczne. Albertyn. Pałac hr. Pusłowskich, wzniesiony w połowie XIX w. W pałacu są zbiory sztuki. Zwraca uwagę klasyczny dworek i barokowy młyn parowy.

Żyrowice. Murowany kościół wzniósł w r. 1613 Jan Mieleszko, kasztelan smoleński, który osadził w klasztorze o. o. Bazyljanów. Klasztor wyposażył Lew Sapieha. Pierwszym przeorem był św. Józefat Kuncewicz, późniejszy męczeński arcybiskup połocki. Do cudownego obrazu Matki Boskiej Żyrowickiej odprawiali pielgrzymki królowie polscy. W r. 1839 zniesiono unję i kościół wraz z klasztorem zrobiono prawosławnym. Dziś kościół i kaplica pozostają prawosławne.

Byteń. Barokowy kościół bazyljański.

Różana. Pałac Sapiehów, kościół parafjalny św. Trójcy i monaster Bazyljański, dziś prawosławny.

Mereczowszczyzna. W kościele parafjalnym był tam chrzczony Kościuszko.

Symkowicze. Kościół gotycki z XVI wieku.

Dereczyn. Pałac Sapiehów w stylu klasycznym. Barokowy kościół Wniebowzięcia N. M. P., wybudowany w r. 1690, przedtem kościół Dominikanów. W r. 1832 klasztor skasowano, dziś pozostała tylko barokowa wieża.

Zdzięcioł. Zamek wybudowany w XVI w. przez ks. Konstantego Ostrogskiego i kościół Wniebowzięcia N. M. P. ufundowany przez Kazimierza Jagiellończyka, wymurowany w r. 1646 przez Kazimierza Leona Sapiehę w stylu rokokowym.

Obszar i ludność. Obszar powiatu wynosi 3.018,6 km.^{2}, ludność zaś 126.136 mieszkańców, gęstość zaludnienia 41,4 na 1 km.^{2}. W powiecie jest 13 gmin, 1 miasto i 7 miasteczek. Ludności polskiej jest 16%, białoruskiej 71%, żydowskiej 12%, innej 1%.

Orzecznictwo Najw. Trybunału Administracyjnego.

Stopień zaliczalności ochotniczej służby wojskowej do 10-letniego okresu służby państwowej, przewidzianego w art. 11 ustawy emerytalnej.

Ochotnicza służba wojskowa w części przekraczającej obowiązkową służbę wojskową w Wojsku Polskiem, podlega zaliczeniu do 10-letniego okresu nieprzerwanej służby państwowej, przewidzianego w art. 11 ustawy emerytalnej.

Na skutek skargi Ludwika B. na orzeczenie Komendy Głównej Policji Państwowej z 22 lipca 1932 r., N.T.A. uchylił zaskarżone orzeczenie, jako niezgodne z ustawą.

Motywy: Dekretem emerytalnym Komendy Wojewódzkiej Policji Państwowej w Białymstoku z 18 lutego 1932 r. przyznano skarżącemu B., em. posterunkowemu Policji Państwowej, ze względu na policzalną służbę w ilości 14 lat uposażenie emerytalne w wysokości 121,52 punktów miesięcznie, stanowiących 49,6% stałego uposażenia służbowego.

Jako policzalny czas służby przyjęto:

1) służbę w Policji Państwowej od 15 lipca 1923 r. do 29 lutego 1932 r. 8 lat 7 mies. 15 dni

2) służbę wojskową w wojsku polskiem od 10 V 1919 r. do 27 IX 1921 r.	2 „	4 „	17 „
3) służbę wojskową w wymiarze podwójnym do 18 marca 1921 r.	1 „	10 „	8 „
4) doliczone w myśl art. 88 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o Policji Państwowej	1 „	2 „	15 „
czyli łącznie	14 lat —		25 dni

Przeciw powyższemu dekretowi skarżący wniósł zażalenie do Komendy Głównej Policji Państwowej, w którem, powołując się na orzeczenie Komisji lekarskiej I instancji przy Urzędzie Wojewódzkim w Białymstoku z 19 grudnia 1931 r., stwierdzające u niego całkowitą niezdolność do służby państwowej zpowodu cierpienia (gruźlicy płuc), powstałego bez jego winy po wstąpieniu na służbę i powodującego utratę zdolności zarobkowej w wysokości 95%, domagał się doliczenia mu 10 lat do wysługi emerytalnej w myśl przepisów art. 11 i 13 ustawy emerytalnej.

Zażalenia powyższego Komenda Główna Policji Państwowej zaskarżonem obecnie orzeczeniem z 21 lipca 1932 r. jednakże nie uwzględniła, uzasadniając odmowę tem, iż roszczenie B. nie odpowiada zasadniczemu warunkowi, określonemu w art. 11 ustawy emerytalnej co do czasu służby, w chwili bowiem przeniesienia skarżącego w stan spoczynku nie posiadał on nieprzerwanej 10-letniej służby, jak również, że nie można do niego zastosować przepisu art. 12 tejże ustawy, albowiem — jak orzekła Komisja Lekarska I instancji — zdolność do zarobkowania w stopniu 95% utracił skarżący z powodu gruźlicy płuc, a nie z powodu przypadków, wyszczególnionych w p. 2 art. 9 ustawy emerytalnej.

Rozpatrując skargę na powyższe orzeczenie Komendy Głównej Policji Państwowej oraz odpowiedź pozwanej władzy, N. T. A. zaznacza przedewszystkiem, iż mylne jest zapatrywanie władzy, jakoby okres służby w Policji Państwowej, wynikający z uprzywilejowanego sposobu liczenia jej w myśl art. 88 rozporządzenia Pre-

---

Rolnictwo. **Podział ziemi wedle użytków:**

grunta orne . .	132.129	42,6%
łąki	30.310	9,7
pastwiska . . .	18.934	6,0
wody i torfowiska	2.453	0,5
lasy	93.502	30,5
sady i ogrody . .	3.985	1,3
pod zabudowaniem	1.533	0,5
nieużytki	24.219	9,1
razem . .	307.065	100,0%

Ogólna ilość osiedli bez miast 683 — gosp. 21.814.

Podział ziemi wedle obszaru:

0 — 5 ha	—	10.593
5 — 10	—	8.195
10 — 20	—	2.316
20 — 50	—	564
50 — 180	—	75
> 180	—	71
		21.814

Zestawienie:

0 50 ha	— 84.937	— 27,53%
> 50 ha	— 166.195	— 54.25
państwowe	— 34.789	— 11,31
wspólnoty	— 18.301	— 5,97
kościel., szkoln., samorządowe	— 2.832	— 0,94

Inwentarz żywy.

	<50 ha	>50 ha	razem
konie	22.292	1.090	23.382
bydło rogate	44.665	2.196	46.861
trzoda chlewna	29,582	1,009	30.591
owce	50.687	622	51.319
kozy i kozły	94	1	95
drób	—	—	123.231

Zbiory.

	<50 ha	>50 ha
pszenica ozima	10.871.01 q	2.263.60 q
„ jara	9.263.15 „	782.45 „
żyto ozime	233.480.32 „	23.468.40 „
„ jare	173,68 „	17.02 „
jęczmień jary	51.672.23 „	4.282.05 „
„ ozimy	—	12.— „
owies	63.734.63 „	10.619.45 „
gryka	23.359.75 „	2.356.90 „
proso	240.— „	21.15 „
miesz. jęczm. i owies . .	924.83 „	437,13 „
„ inne	433.— „	408.75 „
kukur.	—	3.— „
groch	8.997.34 „	273.09 „
fasola i bób	521.— „	106.05 „
len nasienia	3.413.86 „	74.48 „
słoma lnu	14.927.02 „	199.— „
konopie	277.05 „	7.— „
słoma kon.	—	32.05 „
chmiel.	1.453.03 „	48.— „
ziemniaki.	790.786.05 „	58.884.04 „

zydenta o Policji Państwowej z 6 marca 1928 r. nie podpadał pod przepis art. 11 ust. 2 ustawy emerytalnej. Jak już bowiem N. T. A. wielokrotnie, a ostatnio w sprawie l. rej. 5039/32 orzekł i uzasadnił, z uszeregowania art. 11 w stosunku do art. 9 i innych ustawy emerytalnej wynika, że w art. 11 chodzi o taki sam okres nieprzerwanej co najmniej 10-letniej służby państwowej, o jakim mowa w art. 9, wobec czego czas służby, obliczony w myśl art. 88 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 6 marca 1928 r., uzasadnia nietylko w myśl art. 9 ustawy emerytalnej powstanie prawa do zaopatrzenia emerytalnego, ale także zgodnie z zasadą interpretacyjną „in maiore minus" prawo do zaliczenia jej do 10 lat w myśl art. 11 ustawy emerytalnej pod warunkami w tym przepisie ustanowionemi.

Władza pozwana odmawia skarżącemu zaliczenia do spornego okresu 10 lat również jego służby wojskowej, odbytej od 10 maja 1919 r. do 27 września 1921 r., czyli okresu 2 lat 4 miesięcy i 18 dni. W tym względzie władza pozwana w odpowiedzi na skargę wywodzi, iż jakkolwiek skarżący ochotniczo wstąpił do służby w wojsku polskiem, to jednak — skoro otrzymał przy przeglądzie wojskowym kategorję A — był w wieku poborowym, wobec czego z okresu jego służby wojskowej należy zaliczyć na poczet obowiązkowej służby wojskowej okres 2-letni, w żadnym wypadku nie zaliczalny do okresu, określonego w ust. 1 art. 11. Co się zaś tyczy pozostałego okresu służby wojskowej, wynoszącego 4 miesiące i 18 dni i stanowiącego służbę ochotniczą, to również ta służba, zdaniem, władzy, nie podpada pod przepis ust. 2 art. 11.

Otóż, o ile zapatrywanie władzy co do niezaliczalności czasu obowiązkowej służby wojskowej znajduje uzasadnienie w przepisie punktu 3 ust. 3 art. 37 ustawy emerytalnej, to jeśli chodzi o okres służby, będącej niespornie służbą ochotniczą, a wynoszący u skarżącego 4 miesiące i 18 dni, N. T. A. nie może uznać poglądu władzy za słuszny. Skoro bowiem według przepisu ust. 2 art. 11 okres 10-letniej służby państwowej ma być, jak powyżej wywiedziono, określany zgodnie z ust. 1 art. 9, ten ostatni zaś przepis nie daje podstawy do wykluczenia ze służby państwowej służby ochotniczej w Wojsku Polskiem, należy przyjąć, iż ochotnicza służba wojskowa jest zaliczalna do 10-letniego okresu służby państwowej, o którym mowa w art. 11. Tę zasadę przyjmuje również rozporządzenie wykonawcze do ustawy emerytalnej, t. j. rozporządzenie Rady Ministrów z 28 maja 1934 r. Dz. U. poz. 513, które w ust. 4 § 20 stanowi, iż „do 10-letniego okresu, przewidzianego w art. 11 ustawy, funkcjonarjuszom państwowym zalicza się również służbę wojskową, z wyjątkiem obowiązkowej służby czynnej", czyli, jak z brzmienia tego przepisu a contrario wynika, ochotnicza służba czynna jest do 10-letniego okresu zaliczalna.

W tym stanie rzeczy, zważywszy, że okres służby czynnej skarżącego w Policji Państwowej wynosi 8 lat, 7 miesięcy i 15 dni, że do służby tej należy doliczyć w myśl art. 88 rozporządzenia Prezydenta o Policji Państwowej 1 rok, 2 miesiące i 15 dni, wreszcie, że ochotnicza czynna służba skarżącego w wojsku polskiem wynosi 4 miesiące i 17 dni, czyli, że łącznie już powyższe okresy wynoszą 10 lat 2 miesiące i 17 dni, — odmowa zastosowania do skarżącego przepisu art. 11 ustawy emerytalnej z powołaniem się na brak 10-letniej służby państwowej nie była zgodna z przepisami ustawy.

Z powyższych względów N. T. A., nie roz-

Przemysł:

2 rzeźnie	— Byteń i Dereczyn
1 fabr. wód gazow.	— Dereczyn
1 garbarnia	— Dereczyn
fabr. papieru i tektury	— Albertyn
st. elektryczne	— Dereczyn

Podatki (cały powiat wraz miastem)

		płatn.	sumy	
świad. handl. i przem.		265	39.258.68	zł.
spadkowy	33/34	14	7.788.65	„
gruntowy	34/35	3.487	183.218.—	„
nieruchom. . . .	„	1.700	61.780.11	„
obrotowy	„	1.679	229.316.79	„
dochodowy . . .	33/34	1.502	262.387.84	„
danina maj. . . .	„	562	23.748.79	„
od lokali	34/35	2.924	62.498.80	„
od placów niezab.	„	234	1.538.17	„

Handel. Wywozi się: drzewo tarte i okrągłe, mięso żywe i bite, tekturę, terpentynę; przywozi się: mąkę, cukier, węgiel, naftę, żelazo, maszyny rolnicze, materjały budowlane, cement, towary kolonjalne, manufakturę i galanterję.

Komunikacja. Główną arterją komunikacyjną jest kolej żelazna, łącząca Paryż z Moskwą, i kanał Ogińskiego, łączący morze Czarne z Bałtyckiem.

Szosy łączą m. Słonim z Baranowiczami, Różaną, Lidą i Dereczynem. Autobusy chodzą ze Słonima do Baranowicz, Dereczyna, Nowogródka, Różanej, Wołkowyska i Nowojelni.

2 trakty łączą Słonim z Baranowiczami i Kosowem Poleskim.

Kredyt. Potrzeby kredytowe powiatu załatwiają K. K. O. i 3 banki spółdzielcze w Słonimie: Bank Chrześcijański, Bank Kupiecki i Bank Ludowy.

Nieruchomości. 19.646 nieruchomości wartości 30 milj. zł.

Prace ziemskie.

Parcelacje rządowe	— 62 objekty	— 6.395 ha	— 1.087 nabywców	
Parcelacje prywatne	— 96 „	— 10.850 „	— 344 „	
Scalenie	— 38 „	— 27.126 „	— 3.436 gosp.	
Zniesiono serwitutów	74 „	— 7.245 „	—	—
Podział wspólnot	— 6 „	— 447,3 „	—	—

Roboty drogowe.

Wybudowano dróg bitych (szosy i bruki):

	państw.	samorząd.
Rok 1924 —	1 km.	—
1925 —	1 „	—
1926 —	1 „	1

patrując innych zarzutów skargi, jako w tym stanie sprawy bezprzedmiotowych, zaskarżone orzeczenie zpowodu obrazy ustawy uchylił.

(Wyrok z 16 III 1936 r. l. rej. 8774/32).

W. Borkowski,
sędzia N. T. A.

KRONIKA.

ADMINISTRACJA.

O metodach pracy starostów. P. minister spr. wewn. w związku z poczynionemi w czasie podróży inspekcyjnych spostrzeżeniami w okólniku Nr. 56 z dn. 11 VII b. r., skierowanym do wojewodów i starostów, podaje wytyczne co do istotnej roli kierowników administracji powiatowej oraz metod pracy, jakiemi winni się posługiwać, chcąc skutecznie spełniać swoje zadania.

1 Podstawą pracy starosty musi być dokładna i całkowita znajomość powiatu, układu stosunków gospodarczych, społecznych i politycznych oraz potrzeb i nastrojów ludności, gdyż bez tego starosta nie może skutecznie administrować powiatem ani w dziedzinie administracji ogólnej, ani samorządowej, ani w zakresie koordynowania poczynań innych działów administracji rządowej.

2. Pozyskanie przez starostę i stałe aktualizowanie wiadomości o stanie i potrzebach powiatu jest nie do pomyślenia bez ciągłego i bezpośredniego kontaktu z ludnością oraz osobistego wglądu we wszystkie ważniejsze poczynania na terenie powiatu.

3. Obowiązkiem starosty jest informowanie władz przełożonych o sytuacji w powiecie. Informacje te muszą być ścisłe, wyczerpujące i bezstronne, gdyż inaczej mogą wprowadzać w błąd i stać się przyczyną mylnych zarządzeń. Za takie błędne lub bezkrytyczne informacje winni pociągani będą do surowej odpowiedzialności.

4. Skuteczna administracja musi być planowa, oparta na przemyślanej należycie hierarchji potrzeb, analizie możliwości realizacji oraz zabezpieczeniu niezbędnych środków. W hierarchji zadań realizowanych planowo (niezależnie oczywiście od pewnych, wysuwanych przez życie akcyj doraźnych), na pierwszem miejscu stoją zagadnienia o charakterze ogólno państwowym, szczególnie sprawy związane z przygotowaniem obrony Państwa oraz utrzymanie bezpieczeństwa i spokoju publicznego — następnie zagadnienie utrzymania i zabezpieczenia trwałego dorobku osiągniętego w latach poprzednich, wreszcie zagadnienia o charakterze lokalnym, stanowiące szczególne dezyderaty pewnych kół ludności lub okręgów.

5. Plan działania starosta powinien koordynować z poczynaniami innych działów

Rok 1927	—	1	„	13
1928	—	6	„	15
1929	—	—	„	3 1/2
1930	—	—	„	11
1931	—	—	„	7 1/2
1932	—	2 1/2	„	8
1933	—	3 1/2	„	13

Zbudowano mostów:

Rok 1924	—	550 m. b.
1925	—	350 „
1926	—	250 „
1927	—	140 „
1928	—	230 „
1929	—	360 „
1930	—	52 „
1931	—	250 „
1932	—	205 „
1933	—	260 „

Wykonano robót ziemnych:

Rok 1924	—	48.000 m.³
1925	—	12.000 „
1926	—	23.000 „
1927	—	38.000 „
1928	—	125.000 „
1929	—	100.000 „
1930	—	98.000 „
1931	—	22.000 „
1932	—	74.000 „
1933	—	138.000 „

Ilość patentów handlowych i przemysłowych w całym powiecie wraz z miastami:

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Razem
handl.	—	39	394	551	10	—	—	—	994
przemysł.	—	—	—	2	9	20	73	657	791

Konsumcja soli, tytoniu i spirytusu.

Sól:	1) soli jadalnej	—	1.187.950 kg.
	2) „ przemysł.	—	43.400 „
	3) „ bydlęcej	—	75.488 „

Wartość powyższej soli wynosi zł. 327.154.

Spirytus:	spirytusu i wódek	—	90.390 litr. 100°
	denaturatu	—	10.124 „

Tytoń.

1) machorka	36.652	kg.
2) tytoń	3 497	„
3) papierosy	11.191.000	sztuk
4) cygar	1.905	„
5) skrętek	20.275	„

Wartość powyższego tytoniu wynosiła zł. 916.725.

(Dok nast.)

administracji publicznej na terenie powiatu a często i okolicznych powiatów. Stąd wynika konieczność stałego kontaktu i współdziałania z urzędami działów niezespolonych oraz ze starostami powiatów sąsiednich.

6. Stanowisko starosty wymaga inicjatywy, samodzielności oraz znajomości techniki administrowania.

a) Bez inicjatywy administracja przestaje być działalnością twórczą, a spada do roli maszyny, produkującej i odrabiającej akta. Inicjatywa w dobrem znaczeniu nie polega jednak na wynajdowaniu coraz to nowych pomysłów i dążeniu do tanich efektów, lecz musi iść w parze z planowością i umiejętnością realizowania, przedewszystkiem zaś ze zdolnością przewidywania.

b) Brak samodzielności przejawia się w ucieczce od odpowiedzialności, a praktycznie w ciągłem oglądaniu się na władze przełożone.

c) Jeżeli chodzi o technikę administrowania, polega ona przedewszystkiem na systemie pracy, któryby zapewnił staroście maksimum wglądu w urzędowanie podległych mu urzędów, przy minimum zużycia czasu na czynności czysto biurowe i takie, które w należyty sposób mogą być załatwione przez podwładny personel, w szczególności w interesie sprawności i szybkości urzędowania zakres samodzielnej decyzji i odpowiedzialności referentów powinien być, w granicach ich osobistych kwalifikacyj, możliwie najszerszy.

7. W zakresie metod i środków kierownictwa urzędem szczególną uwagę należy zwrócić na stałe i bezzwłoczne informowanie starosty o wszystkich ważniejszych sprawach wpływających do podległych urzędów w szczególności o zarządzeniach wojewody i władz centralnych. W ten sposób starosta ma możność wydania odrazu niezbędnych dyrektyw co do załatwienia danej sprawy, co upraszcza i przyśpiesza dalszy tok urzędowania.

Ankieta w sprawie zmniejszenia obiegu papierów. Mimo kilkakrotnie dokonywanych rewizyj perjodycznych wykazów, sprawozdań i statystyk, urzędy wojewódzkie i starostwa są w dalszym ciągu obarczone w dotkliwy sposób temi wykazami i sprawozdaniami.

Dla zbadania tego zagadnienia, jak to już poprzednio podano w kronice „Gaz. Adm." Nr. 14 z b. r., została powołana Komisja międzyministerjalna z udziałem przedstawicieli wszystkich ministerstw działów zespolonych. Z komisją tą i jej delegatami obowiązane są również władze podległe jak najintensywniej współdziałać. Zadaniem całej akcji jest:

1. ustalić istotne rozmiary wzmagającego się z roku na rok obiegu papierowego w urzędach wojewódzkich i w starostwach, łącznie z zagadnieniem t. zw. sprawozdawczości i statystyki—różniczkując według poszczególnych resortów, działów i komórek organizacyjnych;

2. zbadać istotne źródła i przyczyny stałego wzrostu obiegu papierowego;

3. zaprojektować niezbędne środki zaradcze.

Niezależnie od tego Ministerstwo Spraw Wewn. w piśmie okólnem z 8 VII b. r. Nr. GL. 64-5/11 podkreśla, iż uważa za rzecz niezbędną, ażeby wszyscy urzędnicy administracji ogólnej zainteresowali się tem zagadnieniem i uczestniczyli w jego rozwiązaniu. Celem umożliwienia w tej sprawie swobodnej wymiany myśli w jak najszerszej skali, Ministerstwo upoważnia wszystkich urzędników administracji ogólnej do nadsyłania bezpośrednio pod adresem Ministerstwa Spraw Wewnętrznych swoich spostrzeżeń i wniosków dotyczących zmniejszenia obiegu papierowego. Celniejsze opracowania będą ogłaszane drukiem na łamach Gazety Administracji.

Przyjmowanie hipotek dla zabezpieczenia ewentualnych roszczeń odszkodowawczych Skarbu Państwa. W sprawie tej Minstwo Spr. Wewn. pismem okólnem z 19.VII. b r. Nr. BB. 43/27 podało do wiadomości urzędom wojewódzkim i przestrzegania uwagi prezesa Oddziału Prokuratorji Gener. w Poznaniu. W myśl tych uwag, jeżeli hipoteka jest ograniczona terminem końcowym z dodaniem w akcie ustanowienia hipoteki zastrzeżenia, że z nadejściem terminu końcowego hipoteka zostanie wykreślona na jednostronny wniosek właściciela, to dla zachowania praw z tej hipoteki konieczne jest przed nadejściem zastrzeżonego terminu nietylko wytoczenie powództwa, lecz co najmniej wdrożenie egzekucji na podstawie prawomocnego tytułu wykonawczego. Ponieważ zaś ustalenie pretensyj odszkodowawczych i przeprowadzenie procesu trwa dłuższy okres czasu, tego rodzaju hipoteki przedstawiają w praktyce minimalną wartość i nieraz nie zabezpieczają należycie interesów Skarbu Państwa.

W związku z tem należy uznać za wskazane, aby dla zabezpieczenia umów zawieranych przez Skarb Państwa nie były przyjmowane hipoteki o ograniczonym terminie ich skuteczności. Co najwyżej mogłyby być przyjmowane tego rodzaju hipoteki z tem jednak, że w akcie ustanowienia hipoteki nie może znajdować się wzmianka o tem, że hipoteka może być wykreślona z upływem terminu na jednostronny wniosek właściciela, natomiast winno być zaznaczone, że dla zachowania terminu, do którego ma odpowiadać hipoteka, będzie wystarczać wniesienie powództwa do sądu o zapłatę pretensji, za którą ma odpowiadać hipoteka.

Meldowanie się oficerów Policji kierownikom władz administracji ogólnej w czasie uroczystości. Celem ujednolicenia sprawy meldowania się oficerów Policji Państwowej wojewodom i starostom w czasie uroczystości w związku ze świętami państwowemi, akademjami, zebraniami i t. p. p. minister spr. wewn. w okólniku Nr. 57 z 13.VII. b. r. ustalił, iż oficer Policji, zajmujący stanowisko komendanta wojewódzkiego, powiatowego, kierownika komisarjatu, jeżeli jest na uroczystości służbowo, winien się zameldować służbowo wojewodzie względnie

staroście — jeżeli zaś obecny jest na uroczystości jako jeden z uczestników w charakterze zaproszonego gościa lub widza, nie ma obowiązku służbowego meldowania się i ogranicza się do zwykłej formy przywitania.

W sprawie wyjazdów na Olimpjadę do Niemiec. W dniach od 1-go do 17-go sierpnia r. b. odbędą się Międzynarodowe Zawody Olimpijskie w Berlinie.

Pragnąc udostępnić uzyskiwanie paszportów do Niemiec na Olimpjadę, przy równoczesnem zabezpieczeniu interesów państwowych, Mnstwo Spr. Wewn. pismem okólnem z 16.VII b. r. Nr. AP. 129/5516 po porozumieniu z Min. Skarbu zarządziło, co następuje:

1. Osoby ubiegające się o paszporty do Niemiec na Olimpjadę powinny wykazać się zaświadczeniem Polskiego Towarzystwa Handlu Kompensacyjnego (Warszawa, Moniuszki 10) stwierdzającem wpłatę odpowiedniej kwoty za list kredytowy (lub akredytywę).

Listy kredytowe (lub akredytywy) będą opłacane według kursu 213,45 zł. za 100 marek, przyczem przy paszportach indywidualnych, obowiązuje wykupienie listu kredytowego (akredytywy) z reguły w wysokości 20 marek za dzień, a przy paszportach zbiorowych—10 marek za dzień od jednej osoby.

2. Osoby, wykazujące się zaświadczeniem, o którem wyżej mowa, mogą otrzymać paszport indywidualny po uprzedniem uiszczeniu opłaty paszportowej według stawki ulgowej (80 zł.). Natomiast kluby sportowe ubiegające się o paszporty zbiorowe dla swoich faktycznych członków, jako uczestników organizowanej przez klub wycieczki na Olimpjadę, powinny uiścić opłatę paszportową według stawki ulgowej (po 80 zł. od osoby) od połowy uczestników wpisanych do jednego paszportu zbiorowego (drugą połowę tych uczestników zwalnia się od opłaty).

Ważność paszportów zarówno indywidualnych jak i zbiorowych będzie określona na tyle dni, na ile opiewa zaświadczenie Polskiego Towarzystwa Handlu Kompensacyjnego, plus czas, potrzebny na przejazd do granicy niemieckiej i na załatwienie wiz konsularnych, nie więcej jednak, aniżeli trzy dni.

3. Wkońcu Ministerstwo uprzedza wszystkich, zamierzających udać się na Olimpjadę, w formie kategorycznej, iż poza listem kredytowym (akredytywą), żadnych innych pieniędzy nie wolno wywozić zagranicę zarówno w walucie polskiej, jak i obcej.

SAMORZĄD.

Projekt powołania Instytutu Komunalnego w Warszawie. W dniu 30 czerwca b. r. odbyła się w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych konferencja przedstawicieli naczelnych organizacyj samorządowych, związków pracowniczych i Zarządu Miejskiego m. st. Warszawy w sprawie powołania do życia Instytutu Komunalnego w Warszawie.

Przewodniczący konferencji p. wiceminister Korsak poinformował zebranych o celu inicjatywy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych. Potrzeba skoordynowania rozpierzchłych dotychczas poczynań w dziedzinie uzupełniania wiedzy fachowej dawała się odczuć już oddawna. Sama myśl powołania takiej instytucji, której projekt w zupełnie już konkretnej formie zebrani mają przed sobą, była niejednokrotnie z wielu stron podnoszona. Rozstrzelenie inicjatywy, podejmowanej przez poszczególne organizacje w kierunku kształcenia i dokształcania pracowników samorządowych posiada swoje złe strony, wobec których Ministerstwo nie może pozostać obojętne. Sprawa staje się szczególniej aktualna w związku z projektem ustawy o służbie w samorządzie terytorjalnym, która spowoduje konieczność podciągnięcia licznych rzesz pracowniczych do wymaganego poziomu. To skłania Ministerstwo do wystąpienia z inicjatywą połączenia wysiłków wszystkich zainteresowanych w tem czynników i powołania w tym celu odpowiedniej instytucji, którąby scentralizowała wszelkie idące w tym kierunku poczynania na terenie Warszawy i objęła kierownictwo akcji prowadzonej poza Warszawą.

Genezę inicjatywy i projekt organizacji Instytutu przedstawił dr. W. Brzeziński. Na wstępie wyraził przekonanie, że samej inicjatywy nie należy rozumieć jak dezaprobaty dla tego, co dotychczas w dziedzinie dokształcania urzędników samorządowych podejmowano. Przeciwnie, wyniki prac w tym zakresie, przy nadzwyczaj ciężkiej sytuacji samorządu i przy ciężkich warunkach pracy i bytu pracowników samorządowych, nie są małe, a sam wysiłek w tym kierunku podjęty zasługuje na uznanie. W tych ciężkich warunkach zdobyliśmy się na utworzenie i prowadzenie przez blisko 10 lat kursów administracji samorządowej przy Wolnej Wszechnicy Polskiej w Warszawie z filją w Łodzi (kursów tych odbyło się dotychczas 19, a absolwentów było 1918), cały szereg różnego typu kursów organizowały naczelne organizacje samorządowe i związki pracownicze, należy wreszcie wspomnieć o zorganizowanej przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych doraźnej akcji przeszkolenia 1927 pracowników administracji gminnej na terenach, gdzie zaprowadzono gminę zbiorową. Należy stwierdzić, że związki samorządowe okazywały zawsze wiele zrozumienia dla sprawy szkolenia swych pracowników, a Ministerstwo Spraw Wewnętrznych — daleko idącą pomoc i poparcie. Co się tyczy samych pracowników—można było zawsze stwierdzić silną i powszechną dążność do kształcenia się i zwiększenia swojej osobistej wartości dla służby.

To zrozumienie potrzeby fachowego przygotowania pracownika samorządowego do służby i systematycznego uzupełniania jego wiadomości nie jest zjawiskiem występującem tylko u nas. W Niemczech widzimy już ustalone długą praktyką metody systematycznego kształcenia pracowników samorządowych, gdzie praktyka administracyjna poprzedza okres szkolenia, poczem dopiero następuje egzamin, będący warunkiem

dopuszczenia do bardziej odpowiedzialnej służby. We Francji i Belgji mamy cały system skomplikowany egzaminów konkursowych, podobny system znajdujemy w Anglji, gdzie szczególną uwagę zwraca się na ogólne wykształcenie i zdolności umysłowe kandydata, a zakres tematów egzaminacyjnych jest bardzo rozległy.

Dotychczasowe nasze wysiłki w kierunku szkolenia pracowników samorządowych, chociaż szacunku godne, przez rozstrzelenie inicjatywy i dorywczość akcji posiadały swoje ujemne strony. Trudno było w tych warunkach o ekonomiczne zużycie środków materjalnych, a nadewszystko — o należyte wykorzystanie sił wykładających, których mamy tak niewiele. Projektowany Instytut ma na celu skoordynować rozpierzchłą inicjatywę, połączyć łożone na to środki i utworzyć zespół ludzi, którzyby mogli oddać się systematycznej pracy pedagogicznej.

Przyszłe zadania Instytutu nie ograniczają się jednak wyłącznie do prowadzenia kursów. Projekt statutu przewiduje i „inną działalność dydaktyczną i naukową w zakresie nauk komunalnych". Chodzi o to, ażeby projektowanej instytucji nie zamykać drogi do innej działalności naukowej w razie, gdyby to okazało się potrzebne a grono ludzi około Instytutu zgromadzonych mogło taką pracę podjąć. Niewątpliwie są takie prace, które przekraczają możliwości poszczególnych organizacyj i instytucyj samorządowych, a których podjęcie jest już zdawna odczuwaną potrzebą. Prace te mogłyby być wykonywane przez Instytut wspólnie dla nich wszystkich.

W myśl projektu statutu Instytut ma być osobą prawną o typie stowarzyszenia, podległą przepisom prawa o stowarzyszeniach. Członkami Instytutu mogą być związki samorządowe, naczelne organizacje związków samorządowych, związki pracowników samorządowych oraz inne osoby prawne, zainteresowane w rozpowszechnianiu wiedzy i rozwoju nauk komunalnych. O przyjęciu na członka Instytutu ma decydować rada Instytutu. Pierwszy skład członków Instytutu będą stanowiły związki i instytucje, które wobec Ministerstwa Spraw Wewnętrznych zadeklarują jego utworzenie.

Ażeby pracom Instytutu zapewnić udział ludzi nauki, poza organizacjami samorządowemi stojących, projekt statutu przewiduje, obok zwykłych i w organizacji każdego stowarzyszenia przyjętych organów (rada, prezydjum lub zarząd, komisja rewizyjna) — komisję naukową, powołaną do opinjowania planów działalności Instytutu oraz przedstawiania prezydjum projektów programów kursów i kandydatów na wykładowców. Do komisji naukowej, obok trzech członków rady, wybranych przez radę, będą mogli być powoływani w charakterze znawców ci wszyscy, których udział w kierownictwie pracami Instytutu ze względu na reprezentowane przez nich wartości naukowe rada uzna za pożyteczne.

Na zapytanie obecnych referent wyjaśnił, że akcja projektowanego Instytutu nie obejmuje szkolenia specjalistów, prowadzonego przez istniejące już zakłady naukowe (np. akcja szkoleniowa, prowadzona przez Państwowy Instytut Higjeny) oraz przygotowywania kandydatów do służby w samorządzie, prowadzonej przez zakłady o charakterze szkół zawodowych (istniejące już w Krakowie i Wilnie, oraz przez projektowane licea administracyjno-samorządowe).

Po krótkiej dyskusji, w której przedstawiciel Zarządu Miejskiego m. st. Warszawy, przedstawiciel Związku Rewizyjnego Samorządu Terytorjalnego, przedstawiciele trzech naczelnych organizacyj związków samorządowych (Związku Miast Polskich, Związku Powiatów R. P., Związku Gmin Wiejskich R. P.) oraz przedstawiciele trzech ogólnopolskich organizacyj pracowników samorządowych (Związku Zawodowego Pracowników Samorządu Terytorjalnego, Związku Zrzeszeń Pracowników Miejskich R. P., Stowarzyszenia Pracowników Samorządu Wojewódzkiego) wypowiedzieli się za utworzeniem Instytutu i w imieniu reprezentowanych przez siebie związków zgłosili akces do jego organizacji.

Powołano Komitet Organizacyjny z p. Janem Strzeleckim, dyrektorem Tow. Osiedli Robotniczych, b. dyr. dep. samorządu w Min. Spraw Wewn., na czele. W skład prezydjum Komitetu Organizacyjnego weszli nadto pp.: Antoni Pacholczyk, poseł na Sejm, Stanisław Pastuszyński, wicedyrektor Związku Miast Polskich, Henryk Pawłowicz, dyr. wydz. personalnego Zarządu Miejskiego m. st. Warszawy i dr. W. Brzeziński.

Warunki ważności uchwały rady miejskiej w sprawie zmniejszenia ilości wiceprezydentur. Jeden z urzędów wojewódzkich zwrócił się do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z zapytaniem, czy ważna jest uchwała rady miejskiej w sprawie zmniejszenia ilości wiceprezydentur. Na pytanie powyższe Ministerstwo Spraw Wewnętrznych pismem z dnia 14 maja 1936, Nr. SS. 3422/9/P/34 wyjaśniło, co następuje:

Ustęp (2) art. 37 ustawy z dnia 23 marca 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr. 35, poz. 294) daje Radzie Miejskiej prawo powzięcia zwykłą większością głosów uchwały o powiększeniu ilości wiceprezydentów ponad normę zasadniczą, przewidzianą w art. 37 ustęp (1). Z przepisu tego wynika, że sprawa powiększenia liczby stanowisk wiceprezydentów należy też do kompetencji Rady Miejskiej, a zatem Rada może niewątpliwie również powziąć uchwałę o zmniejszeniu ilości tych stanowisk. Uchwała taka nie budzi wątpliwości co do swej ważności, natomiast wykonanie jej musi być uzależnione od opróżnienia się stanowiska danego wiceprezydenta, a mianowicie w drodze rezygnacji, śmierci, złożenia z urzędu, upływu kadencji, na którą został wybrany w myśl art. 2 ustęp (3) ustawy z dn. 23 marca 1933 r. i t. p. Tylko w tych przypadkach uchwała Rady Miejskiej, która zmniejsza ilość wiceprezydentur, może być wprowadzona w życie, nie naruszając praw nabytych danego wiceprezydenta. Okoliczność, że uchwała Rady Miejskiej powzięta została w okresie odbywania przez wiceprezydenta t. zw. okresu próbnego,

nie posiada z tego punktu widzenia znaczenia zasadniczego, gdyż odbycie okresu próbnego posiada związek jedynie z aktem zatwierdzenia wyboru wiceprezydenta, a nie z aktem samego wyboru. Uchwała Rady Miejskiej w sprawie zmniejszenia ilości wiceprezydentów mogłaby więc być w związku z tem wykonana jedynie w przypadku, gdyby władza nadzorcza po upływie odbycia okresu próbnego odmówiła zatwierdzenia wyboru.

Podatek wojskowy. W myśl ustępu 2 § 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 24 sierpnia 1931 r. o podatku wojskowym (Dz. U. R. P. Nr. 89, poz. 697) wolni są od płacenia tego podatku ci, którzy w czasie mobilizacji wstąpili ochotniczo do wojska, a następnie przy normalnym poborze uzyskali kategorje C, D i E.

O tych ochotnikach, którzy otrzymali kat. A, poczem, korzystając z odroczeń na podstawie art. 59 ustawy wojskowej, zostali przeniesieni do rezerwy w myśl art. 62 w/g ustawy, niema wzmianki.

W tym stanie rzeczy powstała wątpliwość przy wymiarze podatku wojskowego, a mianowicie: czy należy ich zwolnić narówni z tymi, którzy otrzymali kat. C. D i E., czy też opodatkować w myśl § 1 rozporządzenia o podatku wojskowym.

W powyższej sprawie Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu (pismem z dnia 22 VI 1936 r. Nr. SF. 56/696/1541) udzieliło następującego wyjaśnienia:

„Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 sierpnia 1831 r. o podatku wojskowym nie przewiduje zwolnienia od obowiązku opłacania podatku wojskowego dla tych osób, jednak względy słuszności nakazują traktować ich w kwestji opłacania podatku narówni z osobami wymienionemi w ustępie 2-gim § 2-go powołanego rozporządzenia".

Zatwierdzenie wyboru Franciszka Irzyka na wiceprezydenta m. Lwowa. Na podstawie art. 50 ustęp (2) ustawy z dnia 23.III.1933 r. (Dz. U. R. P. Nr. 35, poz. 294) zatwierdził minister spraw wewnętrznych pismem z dnia 16 VII 1936 r. Nr. SS. 35/17-9 wybór Franciszka Irzyka na stanowisko wiceprezydenta miasta Lwowa.

Równocześnie minister spraw wewnętrznych udzielił Franciszkowi Irzykowi, na podstawie art. 49, ustęp (7), powołanej ustawy zwolnienia od wykazania się cenzusem wykształcenia, wymaganym w myśl ustępu (5) tegoż artykułu.

Reskryptem z tej samej daty i liczby upoważniło Ministerstwo Spraw Wewnetrznych wojewodę we Lwowie do odebrania od Franciszka Irzyka przysięgi przewidzianej w art. 51-szym powołanej ustawy, oraz w § 29—31 rozporz. ministra spraw wewnętrznych z dnia 9 X 1933 r. (Dz. Ust. R. P. Nr. 80, poz. 577).

Powołanie Kazimierza Łukomskiego na stanowisko tymczasowego wiceprezydenta miasta Łodzi. Minister spraw wewnętrznych, pismem z dnia 4 lipca 1936, Nr. SS. 4041/18/P/35, na podstawie art. 73, ustęp (1) ustawy z dnia 23 marca 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr. 35 poz. 294), powołał Kazimierza Łukomskiego na stanowisko tymczasowego wiceprezydenta miasta Łodzi.

Równocześnie na podstawie art. 74 powołanej ustawy wyznaczył minister spraw wewnętrznych wiceprez. Łukomskiemu z funduszów gminy uposażenie w wysokości odpowiadającej V grupie uposażeń pracowników samorządowych, wraz z 15% dodatkiem reprezentacyjnym i dodatkowem wynagrodzeniem w kwocie 675 zł. miesięcznie.

POLICJA.

Odpowiedzialność przewodników za uszkodzenie osób lub rzeczy przez psy policyjne. W sprawie tej p. komendant główny rozkazem nr. 703 pkt. X podał, co następuje.

Odpowiedzialność oficerów i szeregowych z tytułu uszkodzenia osób lub rzeczy przez psy policyjne normuje Instrukcja o służbie śledczej w § 109 ust. 22, 23 i 24.

Postanowienia te dotyczą psów policyjnych, do których wlicza § 110 powołanej instrukcji tak psy etatowe (p. a.), jak również lokalne (p. b.) i prywatne, stanowiące własność policjantów (p. d i. e.), z chwilą stwierdzenia ich przydatności do służby oraz zarejestrowania.

W myśl tych postanowień nie odpowiada przewodnik psa za uszkodzenie, jeżeli wynikło ono z konieczności służbowej, co winno ustalić dochodzenie.

Natomiast jeżeli uszkodzenie nastąpiło zpowodu zaniedbania lub niedozoru przewodnika, odpowiada tenże —

A) w myśl postanowień k. k.: art. 217 § 1. b (rozszerzanie lub udaremnianie tłumienia zarazy zwierzęcej), art. 235 § 1. (b. ciężkie uszkodzenie ciała), art. 236 § 1. a) i b) (ciężkie uszkodzenie ciała—trwałe zeszpecenie), art. 237 § 1. (lekkie uszkodzenie ciała), art. 263 § 1. (uszkodzenie mienia);

B) w myśl postanowień pr. o wykr.: art. 47 (drażnienie zwierząt — umyślne płoszenie koni, szczucie bydła i kotów), art. 48 (niezachowanie ostrożności przy trzymaniu zwierzęcia), art. 53 (szczucie psem człowieka);

C) dyscyplinarnie.

Z województwa śląskiego.

Budżet województwa śląskiego na rok admin. 1936/37. Według danych referatu generalnego wygłoszonego przez dr. Włodzimierza Dąbrowskiego, przewodniczącego i sprawozdawcy komisji budżetowo-skarbowej sejmu śląskiego, preliminarz budżetowy województwa śląskiego na rok 1936/37 jest o blisko 2 miljony wyższy od budżetu na rok 1935/36 i wynosi obecnie 71.667.453 zł. W porównaniu z preliminarzem budżetowym, przedłożonym przez śląską Radę Wojewódzką, kwota dochodów została zmniejszona o 549.530 zł., kwota zaś wydatków o 539.599 zł. Zmniejszenie dochodów spowodowane zostało ostatniemi dekretami Prezydenta R. P., a zwłaszcza dekretem w sprawie zniesienia opłat stemplowych od rachunków.

Wydatki i dochody budżetu dzielą się na 3 części: 1) Sejm Śląski, 2) Administracja Śląska, 3) Emerytury, zaopatrzenia, daniny publ., długi i pożyczki.

Część pierwsza obejmuje wydatki na sumę 376.512 zł.

Część druga (Administracja) figuruje w budżecie z kwotą 63 963.934 zł. i rozpada się na 17 działów: (a) wydatki administracyjno-osobowe: 36.939.394 zł., b) wydatki administracyjno-rzeczowe: 2 936.042 zł., c) działy III — XVII obejmują wydatki nie mające ani charakteru wydatków osobowych, ani rzeczowych, jak np. wydatki inwestycyjne, subwencje — 24.087.747 zł.

Część IIa obejmuje wydatki na Oddział Prokuratorji Gen. w Katowicach — (20 040 zł.).

Część trzecia wynosi: 7.307.178 zł.

Budżet jest zrównoważony.

Stan zadłużenia województwa śląskiego przedstawia się następująco:

Z pożyczki amerykańskiej, zaciągniętej 1 VI 1928, stan zaległości na dzień 31 III 1936 wynosi	zł.:	90 199.874
Z Funduszu Pracy	„	13.206.075
Razem:	zł.	103.405 949

Z Funduszu Pracy ma być zaciągnięta pożyczka w bieżącym roku 1935/36 w wysokości 1.100.000, a ponadto preliminarz przewiduje, że Skarb Śląski zaciągnie z Funduszu Pracy na cele inwestycyjne dalszą pożyczkę w sumie 4.250.000 zł.

BIBLJOGRAFJA.

CZASOPISMA.

Biuletyn Polsko-Ukraiński. Warszawa, tygodnik Nr. 26. *Iwan Kedryn*: Ewolucja stosunków polsko-ukraińskich *J. M.*: Na szlaku Chełm — Łuck *W. O. Bereżański*: Kultura podlwowskiej wsi ukraińskiej: *Aleksander Docenko*: Ukraina w dobie nowoczesnej. Nr. 29. *W. Bączkowski*: Idea Sojuszu „Spór o miedzę“. *Haeres*: Materjały do dziejów prometeizmu polskiego. *Janusz Kawecki*: Na marginesie kwestji ruskiej.

Biuletyn Urzędniczy. Warszawa, miesięcznik Nr. 5 — 6. Odezwa do pracowników administracyjnych. *Eta*: Państwowa administracja cywilna a dyscyplina wojskowa. *Dr Jan Aker*: W kwestji interpretacji art. 10 rozp. Prez. Rzplitej o postępowaniu karno-administracyjnem. *Leszek Gembarzewski*: Nowe Konstytucje (XIII Konstytucja Grecji). *Obserwator*: Okólnik. *Prof. dr. Zbigniew Pazdro*: Ostatnia nowelizacja postępowania administracyjnego. *I.*: O dokształcaniu i doszkalaniu urzędników publicznych. *Alfa*: W świecie organizacyjnym *Prof. Tomasz Lulek*: Stylizacja a interpretacja przepisów prawnych. *K. Oksza Orzechowski*: Odpowiedzialność urzędników francuskich. *Dr. St. K.*: Świat urzędniczy zagranicą. *Z. K.*: Mównica publiczna (przegląd czasopism urzędniczych i innych)

Gaz i Woda. Kraków, miesięcznik Nr. 6. *Inż. Kazimierz Górski*: Wodociągi w Polsce. *Inż. Aleksander Janczak*: Opis budowy studni zbiorczej dla Wodociągów Miejskich w Poznaniu. *Dr. Włodzimierz Kulmatycki*: Wyniki dotychczasowych badań zanieczyszczenia rzek w dorzeczu Warty na terenie województwa poznańskiego. *Inż. Józef Stiksa*: Projektowanie wodociągów z punktu widzenia obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej.

Gazeta Sądowa Warszawska. Warszawa, dwutygodnik Nr. 25. *W. Nestorowicz*: Rocznica Procesu Karnego. *Dr. Stanisław Ehrlich*: Uprawnienie konkubiny do odszkodowania za nieszczęśliwy wypadek. Nr. 26, 27 i 28. *W. Wedegis*: Podstawy niemieckiego prawa karno-podatkowowego.

Głos Gminy i Gromady Wiejskiej. Warszawa, dwutygodnik Nr. 11/12. *S. Grzeszczak*: Przemysł kominiarski czy policja ogniowa gminy. *W. W.*: W drodze do usunięcia bolączek społecznych. *Al. Pruszko*: „Społem“.

Głos Sądownictwa. Warszawa, miesięcznik Nr. 7—8. *Juljusz Makarewicz*: Orzecznictwo okolicznościowe. *Roman Sakowicz*: Chiński Kodeks Karny *Maksymiljan Pęcherek*: O reformę ustawy uposażeniowej. *Jerzy Władysław Śliwowski*: Kodeks Karny polski w opinji obcych. *Bronisław Brandt*: Umowy zbiorowe pracy.

Na Posterunku Warszawa, tygodnik Nr. 25. *W. Majewski, sędzia S. O.*: Kilka uwag o podstawach oskarżenia i jego treści. *L. Fajer, st. post. P. P.*: Jeszcze o sposobach porozumiewania się przestępców. Nr. 28. *K. S.*: Nowe przepisy o umundurowaniu i uzbrojeniu Policji Państwowej.

Oszczędność. Warszawa, dwutygodnik Nr 13. *Dr. Z. Witkowski*: Wysokie czy drobne kredyty? *K. Iwanicki*: Oszczędność w Japonji.

Polska Gospodarcza. Warszawa, tygodnik Nr. 27. *H. Olsienkiewicz*: Akcja oddłużeniowa w Powszechnym Zakładzie Ubezpieczeń Wzajemnych. *Wł. Łochocki*: Premjowany wywóz produktów roślinnych w okresie 3 kwartałów roku gosp. 1935/36. *J. Fabijański*: Zmiana stanu towaru w postępowaniu celnem. Nr. 28 *A. Okołowicz*: Działania pomocnicze w reformie rolnej.

Polski Proces Cywilny. Warszawa, dwutygodnik Nr. 12—13. *Eugenjusz Waśkowski*: Istota procesu cywilnego. *Henryk Trammer*: Pełnomocnictwo procesowe ex lege (art. 55 ustawy o prawie autorskiem).

Pracownik Samorządowy. Warszawa, dwutygodnik Nr. 12—13. *B. W.*: O ustabilizowaniu trwałości granic gmin wiejskich.

Przegląd Gospodarczy. Warszawa dwutygodnik Nr. 14 *R. Ch.*: Zawieszenie transferu. *St Gruchoła* Motoryzacja kraju. *Dr. Tadeusz Bernadzikiewicz*: Wyniki skarbowe przedsiębiorstw państwowych.

Rolnictwo. Warszawa, miesięcznik Tom II Zesz. 2. *Władysław Grabski*: Wieś jako potęga społeczna. *Stefan Mandecki*: Użyteczność równania regresji dla przewidywań zmian na rynku trzody.

Samorząd. Warszawa, tygodnik Nr. 28 *Stefan Syga*: Meldunki ludności a rzeczywistość. *Leon Stasek*: Ograniczenia w stosowaniu świadczeń w ustawie szarwarkowej. Nr. 29. *Jerzy Bonkowicz-Sittauer*: Fikcje oddłużenia.

Samorząd Miejski. Warszawa, dwutygodnik Nr. 13 *Dr. Władysław Dalbor*: Reforma i organizacja emerytur samorządowych.

Wileński Przegląd Prawniczy. Wilno, miesięcznik Nr. 7. *Józef Zajkowski*: Wykładnia ustaw według Petrażyckiego i według jego teorji (dokończenie).

Wiestnik Protiwozdusznoj Oborony. Nr. 6. *Połkownik I. Popławskij*: O protiwwozdusznoj oboronie marszej. *A. Salcewicz*: Itogi sborowej raboty naczsostawa miestnoj P. W. O. *A. Syromiatnikow*: Sowremiennoje wozdusznoje zażygatelnoje orużije. *Berzin*: Borba s pożarami woznikajuszczymi ot zażygatelnych awiabomb. *G. K.*: Protiwwozdusznaja oborona piechoty. Razwitje awijaciji w Germanji. *Berzin*: Rabota pożarnych organizacij za rubieżom.

Bulletin officiel au Ministère de l'interieur. Paris miesięcznik Nr. 4. Loi renforçant les moyens d'action des polices d'Etat.

La revue du droit public et de la Science politique en France et à l'etranger. Paris, kwartalnik Nr. 2. Tom LIII. *M. Roger Bonnard*: Le droit et l'Etat dans la doctrine nationale-sozialiste. *M. G. Jèze*: Théorie générale de l'administration. *M. A. de Laubadère*: Analyses de notes de jurisprudence. *M. A. Laubadère*: Revue sommaire de jurisprudence.

Revue politique et parlementaire. Paris miesięcznik Nr. 500. *J. F. Compeyrot*: Prelude a la XVI-e législature. *Louis le Fur*: La paix des peuples et le respect des des traités. *Roland Maspétiol*: L'actualité du probléme de l'État. *Jaques Doublet*: La loi communale allemande du 30 janvier 1935. *André Piettre*: Essai de prévision sur la récolte de blé.

Urbanisme. Paryż, miesięcznik Nr. 45. *M. Henri Sellier*: Introduction. *M. H. N. Ter Veen*: La demeure néerlandaise. *M. J. Lambert*: Un plan national d'aménagement: la Holande et ses villes.

Deutsche Bauzeitung. Berlin, tygodnik Nr. 26. *Otto Riedrich*: Von der Ausstellung „Die deutsche Gemeinde". *Dr. Ing. Hans Hofmann*: Schall und Raum. Grundlegendes zur Raumakustik. Nr. 27. *Dr. Alfred Striemer*: Wie der durchschmittliche Amerikaner wohnt und lebt. *Otto Rieobrich*: Deutsche Jugend und Wohnkultur. *Ing. Franz Böhm*: Betriebstechnische Untersuchungen an Mischmaschinen. *Dr. Ing. J. W. Ludowici*: Siedlung und Bauforschung. *A. G.*: Eine neue Bauart für Lüftungs-Getreidespeicher. Nr. 29. *Dr. Ing. Erbs*: Von der Duisburger Ausstelhung „Heimat und Heim". *Dr. Grantz*: Lebensbilder Deutscher Städte. *Dr. Oskar Kramer*: Der Gerichtserweiterungsbau in Leipzig.

Gasschutz und Luftschutz. Berlin, miesięcznik Nr. 6. *Ing. Günter Goos*: Der Einsatz der Fachtrupps bei Luft Schutzvollübungen. *E. Landel und Dr. W. Schairer*: Die Feuerbekämpfung brennender gasleisungen im Luftschutz. *Ing. Dr. W. Wieser*: Beitrag zur Berechnung von durch Stosslasten beanspruchten Decken.

Der Gemeindetag. Berlin, miesięcznik Nr. 11/12. *Fiehler*: Der Internationale Gemeindekongress. *Dr. Weidermann*: Grundzüge nationalsozialistischer Gemeindepolitik. *Dr. Zeitler*: Drei Jahre Deutscher Gemeindetag. *Willy Liebel*: Kommunale Arbeitsbechaffung 1933 und 1934. *Dr. jur. Hettlage*: Gemeinde finanzen. *Dr. Herbert Meyer*: Wesen und Rechtsgrundlagen deutscher Gemeindewirtschaft. Kommunalpolitik in der Verwaltungsakademie Berlin. *Dr. Müller*: Organisation der Verwaltung in Grossstädten. *Steinbüchel-Süchteln*: Die Kleinstadt. *M. K.*: Der zwischengemeindliche Polizeilastenausgleich in Preussen.

Gesundheits Ingenieur. München, tygodnik Nr. 26. *Dr. Karl Schilling*: Steinbildung und Angriffslust des Warmwassers und ihre Behebung. *Dr. Fritz Meinck*: Bildliche Widergabe des Faulvisvorganges bei zersetzungsfähigen Abwässern. *Profesor Missenard*: Unmittelbare Vergleichsprüfung zwischen der Wärmeempfindung verschiedener Personen und den Kathalthermometer Anzeigen der effektiven und resultierenden Temparatur. *F. Kaufmann*: Über die Selbstferwärmung des Holzes. Nr. 28. Dr. *August Lommel*: Das Heiz und Kraftwerk der Würzburger Universitäts-Kliniken. *Ing. R. Heym*: Neue Tafel zur Berechnung von Rohrleitungen der Lüftungsanlagen.

Reichsverwaltungsblatt. Berlin, tygodnik Nr. 26. *Lobe*: Die Vorrede der neuen Verwaltungs gesetze. *Harms*: Ist die Verwendung der Bezeichnung „Stellvertreter des Bürgermeisters" ungesetzlich?

Sparkasse. Berlin, miesięcznik 14. *Perdelwitz*: Kreditgewährung der Sparkassen an Mitglieder und stellvertretende Mitglieder des Sparkassen-Vorstandes. *Dr. Arthur Heichen*: Zur Statistik des Sparens.

Die Städtereinigung. **Feudingen,** dwutygodnik. *D. von der Lühe*: Die deutsche Gemeinde und das öffentliche Reinigungswesen. *Direktor Otto Niemann*: Strassenreinigung und Müllabfuhr in kleineren Städten und Gemeinden. *Dipl. Ing. Hermann Dalhoff*: Die Müllverwertung in Deutschland. Nr. 11. *Direktor R. A. Schild*: Die Müllabfuhr im Wechsel der Zeit. *Zivil-Ing. Wolfgang Vogel*: Frühjabreslexikon des Autobetriebes. Nr. 12. *Dipl. Ing. Dr. A. Karsten*: Eine neue Entwicklung der Mikroskopiertechnik im Dienste der Wasser und Abwasser Untersuchung. *Dr. W. Merkel*: Frischahwasserabscheider „Bauart Dohns" DRP. Nr. 13. Strassenreinigung und Müllbeseitigung auf der Ausstellung „Die deutsche Gemeinde". Stadtenwässerung Abwasserbeseitigung und Verwertung auf der Ausstellung „Die Deutsche Gemeinde".

Zeitschrift für osteuropäisches Recht. Berlin, miesięcznik Nr. 7. *Teichmüller*: Zur Neufassung des Luftverkehrgesetres der Ud. S. S. R. im Jahre 1935. *Stefko*: Zur Frage der Anerkennung deutscher Ehescheidungsurteile in Polen. *Methner*: 2½ Jahre nationalsozialisticher gesetzgebung in Danzig. Börsengeschäfte polnischer Staatsbürger an ausländischen Börsen im Sichte höchstgerichtlicher Entscheidungen. Nr. 8. *von Wendorff*: Ausländisch Währungen im polnischen Recht. *Reinold*: Die Entwicklung des Pressrechtes, in der Tschechoslowakei (Teil I). Nr 9. *Reinold*: Die Entwicklung des Pressrechtes in der Tschechoslowakei (Schluss). *Tauber*: Die neue jugoslawische Verordnung über den Schutz der Sandwirte. Nr. 10. *Makarov*: Übersicht uber die auslandischer gerichte in russischen Sachen. *Przybyłowski*: Allgemeine probleme des internationalen privatrechts im Lichte der polnischen Rechtsprechung. Nr. 11. *Krusch*: Die Leitsätze für den Entwurf eines gesetzes über ein einheitliches internationales privatrechts für die Slawischen Staaten Mittel und Südeuropas. *Maurach*: Grundlagen und Teudenzen der Strassprozessreform in der Sovetunion. *Karge*: Die Rechtslage der Presse in Litauen. Nr. 1. *Oswald*: Das tschechoslowakische Ehrenschutzgesetz in der oberstgerichtlichen Rechtsprechung. *v. Tholl*: Das neue litauvsche Vereinsgesetz. *Polen*: Devisenverordnung und Ausführungs-verordnung von 26 April 1936 (Vorbemerkung von Meyer).

Public Administration. London, miesięcznik Nr. 3. *Prof. A M. Garrsaunders*: The State and the Social Problem Some Lessons from a Quarter ofa Century of Social Insurance. *Prof. Julian Huxley*: The State and the Social Consumer from the Point of View of Public. Administration. *William O. Hart*: Administration and the Law

REDAKTOR: FRANCISZEK KAUFMAN.

WARUNKI PRENUMERATY:

miesięcznie z przesyłką zł. 3.—
kwartalnie „ „ zł. 9.—

Dla urzędników państwowych i samorządowych:

miesięcznie z przesyłką zł. 2.50.
kwartalnie „ „ zł. 7.50.

CENA OGŁOSZEŃ:

strona	1/1	1/2	1/4	1/8	1/16
zł.	300	160	85	45	25

Za terminowy druk ogłoszeń Administracja nie odpowiada
Konto czekowe P. K. O. 30192.
Konto pocztowe Kartoteka № 6 (do sumy 50 zł.).

REDAKCJA I ADMINISTR.: WARSZAWA—TRĘBACKA 11. TEL. REDAKCJI 606-17; TEL. ADMINISTRACJI 606-14.
REDAKTOR NACZ. PRZYJMUJE OD GODZ. 10—12. REDAKCJA RĘKOPISÓW NIE ZWRACA.
DRUK. „GAZ. ADM. I P. P.", WARSZAWA, TRĘBACKA 11.